

**PÄIJÄT-HÄMEEN
KESTÄVÄN KEHITYKSEN KESKUS**

KESTÄVÄN KEHITYKSEN INDIKAATTORIT

Asikkala: Hartola: Heinola: Hollola: Lahti: Nastola: Padasjoki

Päivitetty 2008

**HÄMEEN
YMPÄRISTÖKESKUS**

LAHTI

**Elinvoimaa
EU-ohjelmista**

Johdanto

Tämä indikaattoriraportti kuvaa kestävän kehityksen toteutumista Päijät-Hämeessä ja erityisesti Vanamo – Päijät-Hämeen kestävän kehityksen keskus – hankkeen toiminta-alueella. Raportti kertoo indikaattorien avulla tietoa kestävän kehityksen tilasta ja antaa suuntaa päätöksentekoon ja keskusteluihin. Lisäksi raportti tukee Vanamossa mukana olleiden kuntien kestävän kehityksen toimintaohjelmien toteutumista ja lisää kuntien henkilöstön ja päättäjien tietämystä kestävästä kehityksestä.

Tähän raporttiin on kerätty tietoa Vanamo – hankkeessa (v. 2004 – maaliskuu 2008), mukana olleista seitsemästä Päijät-Hämeen kunnasta Asikkalasta, Hartolasta, Heinolasta, Hollolasta, Lahdesta, Nastolasta ja Padasjoelta. Hanketta toteutettiin kolmella eri osa-alueella:

- Ekokumppanuus ja pk-yritysten ympäristöosaamisen kehittäminen
- Ympäristötieto, -kasvatus ja -toiminta sekä osallistumisen aktivointi (ympäristöneuvonta, ympäristökasvatus ja asukastoiminta)
- Ympäristöasioiden hallinnan sekä materiaali- ja energiatehokkuuden kehittäminen

Indikaattorit ovat tunnuslukuja, jotka kuvaavat asioiden tilaa ja kehitystä. Ne yksinkertaistavat ja tiivistävät tietoa jostain ilmiöstä. Kestävän kehityksen indikaattoreita on yleensä useita, jotta ekologiset, sosiaaliset ja taloudelliset ulottuvuudet tulevat huomioiduksi. Kestävän kehityksen indikaattoreita tulee tarkastella kokonaisuutena, sillä sen kolmea ulottuvuutta on mahdotonta erottaa toisistaan.

Hyvä ekologinen kestävyys on toimintaa, joka ehkäisee ja korjaa ympäristöongelmia, suojelee luonnon monimuotoisuutta sekä käyttää luonnonvaroja tuhlamatta. Sosiaalinen kestävyys käsittelee ihmisten hyvinvointia, esimerkiksi työllisyyttä sekä toiminta- ja osallistumismahdollisuuksia. Hyvällä taloudellisella kestävyydellä tarkoitetaan tässä raportissa yritysmaailman ympäristöasioiden hallintaa, energia- ja materiaalitehokkuutta sekä paikallistalouden edistämistä ja työpaikkojen lisäämistä.

Indikaattorien valintaan ovat vaikuttaneet hankkeelle asetetut tavoitteet, kuntien käytössä olevat tavoitteet kestävän kehityksen toteutukselle, aiempi kokemus indikaattorien käytöstä Lahden seudun kestävän kehityksen seurannassa ja tiedon- saannin mahdollisuudet. Tämä indikaattoriraportti on päivitetty vuonna 1999 laaditun kestävän kehityksen indikaattoriraportin pohjalta nykyisten olosuhteiden ja tarpeiden mukaiseksi. Aiemmat indikaattoriraportit on päivitetty Vellamoinen 21 – kestävä kehitys Lahden kaupunkiseudulle – hankkeen toimesta vuosina 2001 ja 2003 sekä Vanamo -hankkeen toimesta vuonna 2006.

Raportti tehtiin keväällä 2008. Sen laati Lotta Kölli. Työtä ohjasi ympäristötoiminnan koordinaattori Ulla Kananen.

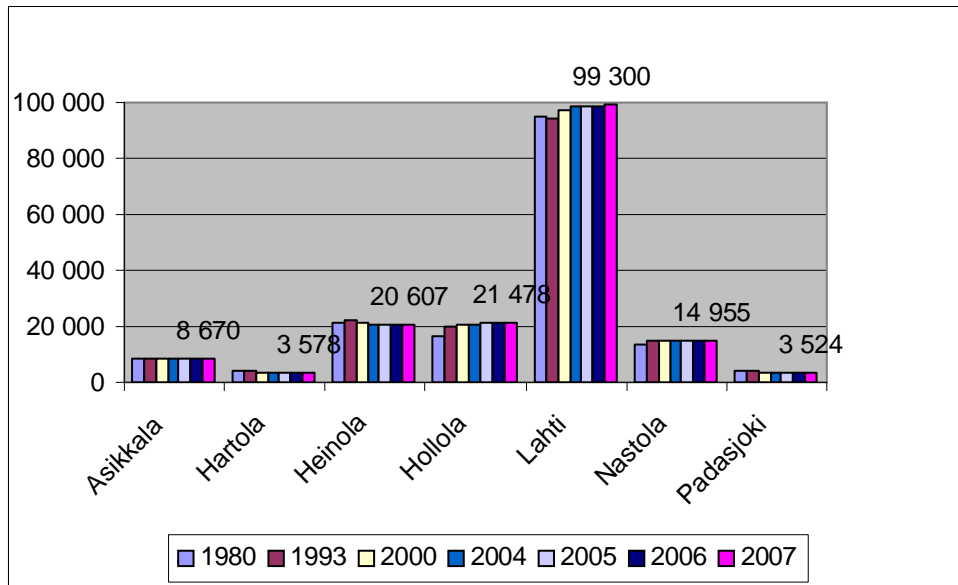
SISÄLTÖ

Johdanto	2
Kuntien väkiluku ja pinta-ala	4
EKOLOGINEN KESTÄVYYS	5
YMPÄRISTÖTIETOISUUS.....	5
<i>Kestävän kehityksen toiminta kunnissa</i>	<i>5</i>
<i>Ympäristötoiminta.....</i>	<i>5</i>
<i>Vanamon internet-sivujen käyttö</i>	<i>6</i>
YMPÄRISTÖNTILA JA LUONNONSUOJELU	7
<i>Luonnonsuojelualueiden pinta-ala</i>	<i>7</i>
<i>Perinnemaisemat.....</i>	<i>8</i>
<i>Vesistöt</i>	<i>8</i>
YMPÄRISTÖN KUORMITUS	10
<i>Jätteiden määrä ja hyödyntämistä</i>	<i>10</i>
<i>Liikenne</i>	<i>11</i>
<i>Autoistumisaste</i>	<i>11</i>
<i>Linja-autoliikenne.....</i>	<i>12</i>
<i>Kevyenliikenteenväylät.....</i>	<i>14</i>
LUONNONVAROJEN KULUTUS	14
<i>Energian kulutus</i>	<i>14</i>
<i>Veden käyttö.....</i>	<i>15</i>
MAANKÄYTTÖ	17
<i>Rantaviivan käyttö.....</i>	<i>17</i>
<i>Metsät ja pellot</i>	<i>17</i>
<i>Puistojen ja viheralueiden osuus asemakaavoitetuilla alueilla.....</i>	<i>18</i>
<i>Rakennuskanta</i>	<i>19</i>
SOSIAALINEN KESTÄVYYS.....	20
OSALLISUUS	20
<i>Aloitteiden ja kuulemistilaisuuksien määrä.....</i>	<i>20</i>
<i>Äänestysprosentti</i>	<i>21</i>
<i>Rekisteröidyt yhdistykset</i>	<i>21</i>
<i>Kirjastokäynnit.....</i>	<i>21</i>
IHMISEN HYVINVOINTI	22
<i>Työttömyysaste.....</i>	<i>22</i>
<i>Huoltosuhde.....</i>	<i>23</i>
<i>Kyläyhdistykset ja -suunnitelmat</i>	<i>23</i>
TALOUDELLINEN KESTÄVYYS	25
YRITYKSET	25
<i>Sertifioidut ympäristöjärjestelmät (ISO 14001) sekä Vihreä Lippu, Green Office ja energiakatselmukset</i>	<i>25</i>
<i>Ympäristöklusterin yritykset: Liikevaihto ja työntekijöiden määrä</i>	<i>26</i>
<i>Ekokumppanuustoiminta: tilaisuuksien ja seminaarien määrä.....</i>	<i>28</i>
<i>Elinkeinojen jakautuminen</i>	<i>28</i>
KOULUTUS	31
<i>Ympäristöalan opiskelijoiden määrä Lahden seudulla.....</i>	<i>31</i>
KUNNAN YMPÄRISTÖTOIMINNAN TUNNUSLUKUJA.....	32
<i>Kunnan ympäristönsuojelukustannukset</i>	<i>32</i>
<i>Kunnan kiinteistöjen lämmön ja sähkön kulutus</i>	<i>33</i>
Yhteenveto.....	34

Kuntien väkiluku ja pinta-ala

Vanamo – hankkeessa mukana olleet kunnat Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Lahti, Nastola ja Padasjoki ovat erilaisia monella tavoin. Peruserot näkyvät väkiluvussa ja pinta-alassa.

Kuviossa 1 näkyvät hankekuntien väkiluvut vuosina 1980, 1993, 2000 ja 2004–2007. Vuoden 2007 väkiluku näkyy myös lukuna. Selkeästi suurin kunta väkiluvultaan on Lahti. Pienimmät kunnat ovat Hartola ja Padasjoki.

Kuvio 1. Hankekuntien väkiluku vuosina 1980, 1993, 2000 ja 2004–2007.

Kuviossa 2 näkyy hankekuntien kokonaispinta-ala. Vaikka Lahti on väkiluvultaan suurin kunta, on se pinta-alaltaan pienin koko Päijät-Hämeessä. Kokonaispinta-alaltaan Heinola on suurin. Kaikissa hankekunnissa osa pinta-alasta on vettä. Padasjoella prosentuaalisesti eniten noin 28 % ja Nastolassa vähiten noin 10 %.

Kuvio 2. Hankekuntien kokonaispinta-ala

EKOLOGINEN KESTÄVYYS

Ympäristötietoisuus

Vanamo -hankkeessa ympäristökasvatuksella, -neuvonnalla ja -ohjauksella oli tavoitteena vahvistaa ympäristötietoisuutta Päijät-Hämeessä. Hankkeen tarkoituksena oli edistää ja tukea kuntien kestävän kehityksen työtä. Kunnat ovatkin suurelta osalta vastuussa tiedon levittämisestä. Ympäristötietoisuutta kuvataan ja seurataan kolmen indikaattorin avulla.

Kestävän kehityksen toiminta kunnissa

Indikaattoriraportin on tarkoitus tukea kuntien kestävän kehityksen toimintaohjelmia. Tällä indikaattorilla seurataan miten kestävän kehityksen työhön on sitouduttu eri kunnissa. Indikaattori kertoo, mitkä kunnat ovat tehneet kestävän kehityksen toimintaohjelman ja/tai ympäristöjärjestelmän. Lisäksi seurataan, mitkä kunnat ovat allekirjoittaneet Aalborgin sopimuksen, Aalborgin sitoumukset ja/tai energiasäästösovituksen.

Taulukko 1. Kuntien kestävän kehityksen työ

kunta	Paikallisagenda tai Keke -ohjelma	Ympäristöjärjestelmä	Aalborgin sopimus	Aalborgin sitoumukset	Energiasäästösovitus
Asikkala	x				
Hartola					
Heinola	x	x	x		
Hollola		x*			
Lahti	x	x	x	x	x
Nastola	x	x*			
Padasjoki	x				x

* Nastolan ja Hollolan kuntiin on laadittu Lahden kaupungin kanssa yhteinen ympäristöpolitiikka ja ympäristöjärjestelmä.

Lähteet:

Paikallisagenda ja Keke –ohjelmat: www.vanamohanke.net/kekeohjelmat.htm ja <http://www.padasjoki.fi/misc/luonlaki.htm> [12.2.2008]

Ympäristöjärjestelmä ja Aalborgin sopimus: Lahden kaupungin Valvonta- ja ympäristö keskus/Vanamo-hanke, keke-koordinaattori Mervi Virtanen (03) 814 3226

Energian säästösovitus: www.motiva.fi → Toiminta-alueet → Energia- ja ilmastosopimukset → Kuntien energia- ja ilmastosopimus → Sopimukseen liittyneet kunnat ja kuntayhtymät [8.2.2008]

Ympäristötoiminta

Indikaattori kertoo kestävän kehityksen keskuksen järjestämistä ympäristötoimintatilaisuuksista vuosittain. Indikaattorin tarkoituksena on kuvata ympäristötoiminnan ja siihen osallistuneiden ihmisten määrää. Käytännön toiminta hankkeessa alkoi vuonna 2005.

Ympäristötoiminnalla tarkoitetaan ympäristö- ja jäteneuvontaa, ympäristökasvatus- ja asukastoimintaa. Ympäristö- ja jäteneuvonta käsittää erilaiset näyttelyt, joita pidetään Vesijärvenkatu 27:n tiloissa, toritilaisuudet, asiantuntijatilaisuudet,

lehtiartikkelit, radiohaastattelut, teemaillat ja seminaarit. Ympäristökasvatus kattaa ympäristökoulu Ekoteon erilaiset kurssit ja tapahtumat. Ekoteko edistää muun muassa koulujen ympäristöjärjestelmä Vihreä Lippu toimintaa. Asukastoiminnalla tarkoitetaan aluekummitoimintaa, joka on vapaaehtoinen asukkaista lähtevä eri toimijatahojen yhteistyöhön perustuva toimintamalli, jonka tarkoituksena on yhdessä toimien lisätä ympäristövastuullisuutta sekä parantaa asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia alueensa ympäristön hyvinvoinnin edistämiseksi. Aluekummin tehtävänä on toimia tiedon välittäjänä asukkaiden ja päättäjien välillä. Energia- ja materiaalitehokkuus sisältää mm. asukkaille tarkoitettua energianeuvontaa ja palavereita ja tapaamisia energia-asioihin liittyen. Ympäristöviikkoa ja energiansäästöviikkoa vietetään vuosittain erilaisin tapahtumin ja tempauksin.

Taulukko 2. Ympäristötoiminta ja osallistujamäärät

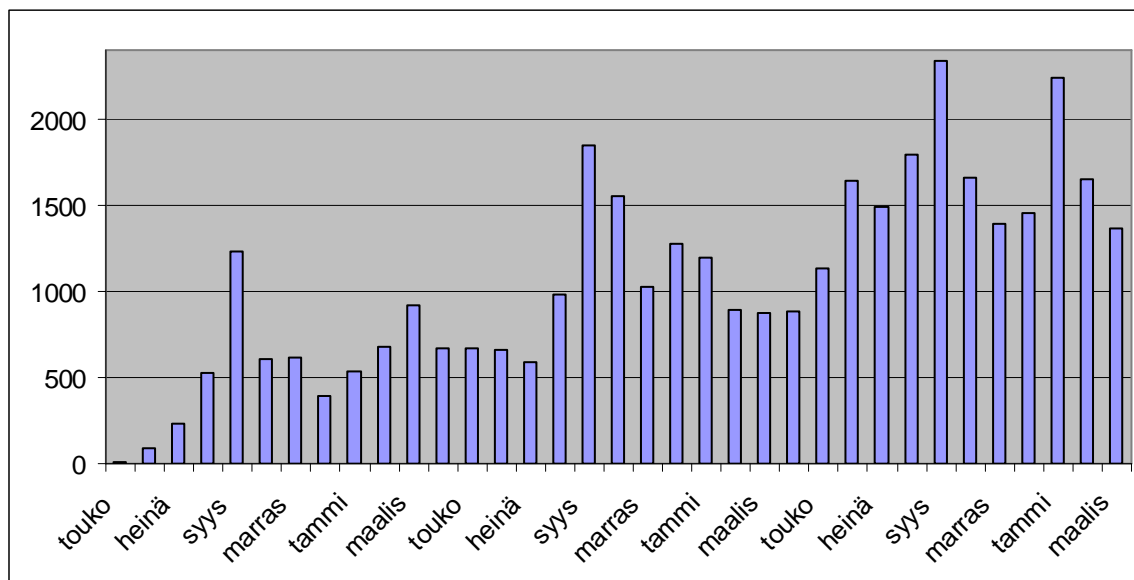
	2005		2006		2007	
	kpl	osallistujamäärä	kpl	osallistujamäärä	kpl	osallistujamäärä
Neuvonta	61	3784	67	3032	53	2682
Ympäristökasvatus	42	1149	41	1543	44	2002
Asukastoiminta	44	1167	94	1663	58	1307
Energia- ja materiaalitehokkuus	46	391	46	519	27	403
Ympäristöviikko	95	5000	130	7000	110	9956
Energiansäästöviikko	11	332	8	211	6	540
<i>Yhteensä</i>	229	11823	386	13968	298	16800

Lähde: Lahden seudun ympäristöpalvelut/Vanamo-hanke, hankekoordinaattori Sami Karelahti (03) 814 3157, Vanamo – hanke Toimintakalenteri 2005, 2006, 2007

Vanamon internet-sivujen käyttö

Indikaattori kertoo Vanamo – hankkeen internetsivujen vierailujen määrän ja kuvaa näin tiedon leviämistä. Vierailuvien koneiden määrää ei seurata, koska saatu tieto ei ole luotettavaa. Internet on yksi tapa tavoittaa ihmisiä ja levittää tietoa.

Internet-sivut avattiin toukokuun lopussa 2005 ja siitä lähtien vierailut ovat kasvaneet kuukausittain. Erityisesti syyskuut ovat olleet suosittuja vierailuajankohtia, mikä johtuu mahdollisesti syyskuussa pidettävästä Ympäristöviikosta.

Kuvio 3. Vanamo – hankkeen internet-sivujen vierailumäärä (kpl) kuukausittain toukokuusta 2006 maaliskuuhun 2008

Lähde: www.vanamohanke.net/tilasto [8.4.2008] Käyttäjätunnus ja salasana sivujen ylläpitäjältä, Media-Akseli, Vesa Laakso (03) 814 4616

Ympäristötila ja luonnonsuojelu

Hankkeen tavoitteena oli ympäristön merkityksen lisäämisen lisäksi parantaa ympäristön tilaa. Päijät-Hämeessä vesistöt ovat tärkeä osa ekosysteemiä ja ne on otettava huomioon. Lisäksi perinne- ja kulttuurimaisemat koetaan tärkeiksi monessa kunnassa. Ympäristön tilaa seurataan kolmella eri indikaattorilla.

Luonnonsuojelualueiden pinta-ala

Vanamo – hankkeen yhtenä tavoitteena oli lähiympäristön vaaliminen. Tämä indikaattori seuraa suojelualueiden määrää. Taulukko 3 kertoo luonnonsuojelulain mukaisen suojelupinta-alan maalla, kuntien metsäpinta-alat sekä metsäpinta-alaan suhteutetun suojelun määrän. Suojelualat sisältävät valtakunnalliset suoje-luohjelmat (ei lintuvesiensuojeluohjelma), Natura 2000 – verkoston, seutukaavojen suojeluvaraukset, luontotyyppipäätökset ja ohjelmien ulkopuoliset yksityiset suojelualueet. Kuntien kaavojen SL-varauksia (luonnonsuojelualuevaraus) voi olla näiden lisäksi. Mukaan on laskettu myös Tikka2-alueet. Näillä alueilla suojelu ei välttämättä toteudu. Luvut ovat vuodelta 2006.

Kestävän kehityksen periaatteisiin kuuluu luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen, joten tavoitteena on suojelualueiden säilyminen ja pinta-alan kasvaminen.

Taulukko 3. Luonnonsuojelulain mukaiset suojelupinta-alat maalla

	Luonnonsuojelulain mukainen suojelupinta-ala maalla, km ²	Metsäpinta-alat, km ²	Metsäpinta-alaan suhteutettu "tiukka" suojelu %
Asikkala	6,45	438,81	1,5
Hartola	7,68	449,15	1,7
Heinola	22,29 *	585,14	3,8
Hollola	1,88	303,5	0,6
Lahti	5,02	81,72	6,1
Nastola	1,2	237,05	0,5
Padasjoki	32,47 *	449,32	7,2

* Padasjoen Evon alue ja Heinolan Kujjärvi-Sonnenan otettu lukuihin kokonaisuudessaan, vaikka alueiden joissain osissa metsätalous on sallittu

Lähde: Hämeen ympäristökeskus, luonnonsuojelu- ja ympäristöhoito-osasto, Esa Pynnönen (020) 490 3960. Metsäpinta-ala tieto on saatu metsäkeskukselta.

Perinnemaisemat

Indikaattori kuvaa Päijät-Hämeen arvokkaan kulttuuri- ja perinneympäristön määrää vuosina 1996–1998. Vanamo -hankkeen yhtenä tavoitteena oli kulttuuriympäristön vaaliminen, joten pinta-alan tulisi pysyä samana tai kasvaa. Tämä sama tavoite nousee esille myös kuntien kestävän kehityksen ohjelmissa.

Perinnemaisemiin eli perinnebiotooppeihin kuuluvat perinteiset elinympäristöt sekä rakennetut perinnemaisemat. Ne ovat muodostuneet perinteisen maatalouden tuloksena tai ovat luontotyyppisiä, joilta löytyy arvokkaita tai uhanalaisia kasveja. Tämä indikaattori kertoo perinnebiotoopit Päijät-Hämeessä kunnittain ja lajeittain. Tuorein tieto on 1990-luvun lopulta.

Taulukko 4. Perinnebiotoopit kunnittain ja lajeittain (ha) (1996–1998)

	kallioke- to	keto	niitty	rantaniit- ty	haka	metsä- laidun	kaski- metsä	muu	yhteensä	laidunnet- tu/niitetty (kpl)
Asikkala	2,6	1,5	14,6	4,3	7,3	19,5	0	4,1	53,9	7
Hartola	0,2	0	24,4	0	11,2	24,4	0	4	64,2	5
Heinola	1,6	0,1	4,4	0	0	6,1	0	0,5	12,7	1
Hollola	0,8	2,8	3,1	34,1	0	3,2	0	10,9	54,9	7
Lahti	1,9	1,2	7,3	0,2	0,8	5,6	0	9,8	26,8	4
Nastola	2,3	0,1	4,1	2,2	1	14,4	1,5	0,5	26,1	3
Padasjo- ki	0,5	0,4	5,3	6,3	18,5	65,4	0	2,7	99,1	9
Päijät- Häme	14,7	8,2	96,0	90,7	59,2	226,0	18,2	63,2	576,2	63

Lähde: Hovi, A. 2000. *Päijät-Hämeen perinnemaisemat*. Hämeen Ympäristökeskus. Alueelliset ympäristöjulkaisut 190. Hämeenlinna. s. 23

Vesistöt

Vesistöt ovat tärkeä osa suomalaista luontoa. Päijät-Hämeessä on lukuisia järviä ja jokia. Niiden vedenlaatua seurataan niin paikallisella kuin alueellisella tasolla. Tämä indikaattori kertoo hankekuntien vesistöjen vedenlaadun Ympäristöhallinnon käyttökelpoisuusluokituksen mukaan. Luokat ovat erinomainen, hyvä, tyydyttävä, välttävä ja huono. Veden laatu hankekuntien vesistöissä on pääsääntöisesti erinomainen tai hyvä. Heinolassa Maitiaislahti, Lahdessa Porvoonjoki, Nastolassa Arrajärvi ja Palojoki sekä Hollolassa Kutajärvi, Porvoonjoki, Hahmajoki ja Vähäjoki ovat saaneet luokituksen välttävä tai huono.

Vastaavaa laatuluokitusta ei ole vuosien 2000–2003 jälkeen tehty, eikä todennäköisesti enää tulla tekemäänkään. Jatkossa pintavesien luokitus tapahtuu vesipoliittikan puitedirektiivin edellyttämällä tavalla. Tällöin vesien tilan arvioinnin perusteena on luonnontila, eikä veden käyttökelpoisuus ihmisen näkökulmasta.

Taulukko 5. Vesien laatu **Asikkalan** järvissä ja joissa 2000–2003

erinomainen	hyvä	tyydyttävä	välttävä	huono
Päijänne	Vesijärvi	Isojoki		
Urajärvi	Ruotsalainen	Äinäjoki		

Taulukko 6. Vesien laatu **Hartolan** järvissä ja joissa 2000–2003

erinomainen	hyvä	tydyttävä	välttävä	huono
Hirvijärvi	Vanjärvi	Putkijärvi		
Rautavesi	Enovesi-Keihäsjärvi	Valasjärvi		
Jääsjärvi	Iso-Kuivajärvi			
Iso-suojärvi	Iso-Luotikas			
Saarijärvi	Kelkyttee			
Salajärvi				
Uurajärvi				

Taulukko 7. Vesien laatu **Heinolan** järvissä ja joissa 2000–2003

erinomainen	hyvä	tydyttävä	välttävä	huono
Keskinen	Lauhjoki	Maitiaislahti	Maitiaislahti	
Ylimmäinen	Kotajärvi	Mustjoki		
Iso-Mäkäri	Konnivesi			
Ristijärvi	Korpijärvi			
Lahnajärvi				
Ruotsalainen				
Konniselkä				
Ala-Rieveli				
Imjärvi				
Viilajärvi				
Lyömiäinen				
Linnajärvi				
Iso-Vuorttunen				
Sonnanen				
Kuijärvi				
Saarijärvi				
Salajärvi				

Taulukko 8. Vesien laatu **Hollolan** järvissä ja joissa 2000–2003

erinomainen	hyvä	tydyttävä	välttävä	huono
	Arkiomaanjärvi	Vesijärvi	Kutajärvi	Porvoonjoki
	Vesijärvi	Hahmajoki	Vähäjoki	
			Porvoonjoki	
			Hahmajoki	

Taulukko 9. Vesien laatu **Lahden** järvissä ja joissa 2000–2003

erinomainen	hyvä	tydyttävä	välttävä	huono
	Alasjärvi	Vesijärvi	Porvoonjoki	Porvoonjoki
		Kymijärvi		

Taulukko 10. Vesien laatu **Nastolan** järvissä ja joissa 2000–2003

erinomainen	hyvä	tydyttävä	välttävä	huono
	Kivijärvi	Kymijärvi	Arrajärvi	Palojoki
	Oksjärvi	Arrajärvi		
	Salajärvi	Mustjoki		
	Kärkijärvi			
	Iso-Kukkanen			
	Ruuhijärvi			
	Sylvöjärvi			

Taulukko 11. Vesien laatu **Padasjoen** järvissä ja joissa 2000–2003

erinomainen	hyvä	tydyttävä	välttävä	huono
Vesijako	Yläjärvi	Kosojoki		
Myllyjärvi	Kirkkolampi	Kylänjoki		
Miestämä	Heinjoki			
Jamoinjärvi	Höyheninen			
Päijänne	Rautjärvi			
	Kauttisjärvi			

	Nerosjärvi			
--	------------	--	--	--

Lähde:

Hämeen ympäristökeskuksen vedenlaadun kuntakohtaiset luokituskartat 2000–2003. <http://www.ymparisto.fi/default.asp?node=17164&lan=fi> [4.3.2008]

Ympäristön kuormitus

Ympäristön kuormituksen vähentäminen on yksi kestävän kehityksen tärkeimpiä näkökohtia. Tätä seurataan jätteiden ja niiden hyödyntämistason kehityksellä sekä liikenteen rakenteella, koska liikenne on yksi kasvihuonekaasujen suurimmista tuottajista.

Jätteiden määrä ja hyödyntämistaso

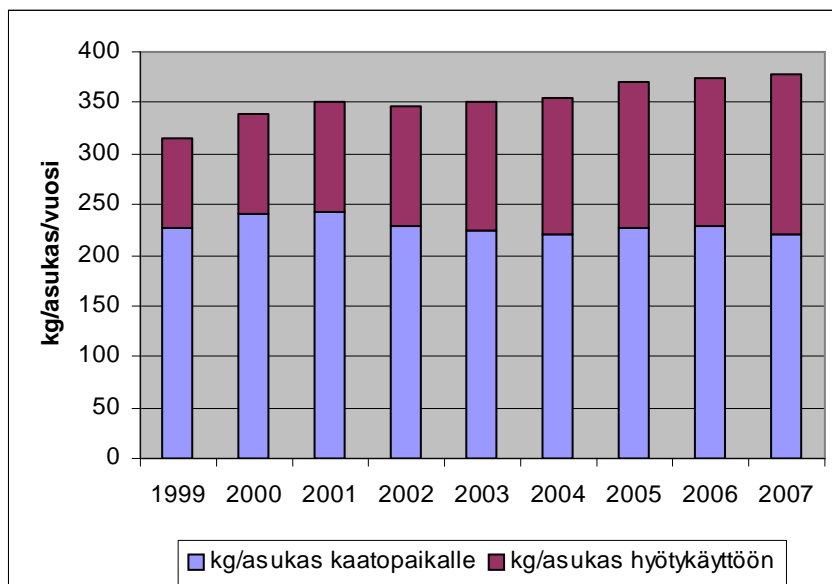
Ympäristökuormituksen vähentäminen on kestävän kehityksen yksi tavoite. Indikaattori kuvaa jätteiden määrää hankekunnissa.

Jättemäärät ovat Päijät-Hämeen Jätehuolto (PHJ) Oy:n toiminta-alueen kaikista kolmestatoista kunnasta (Asikkala, Artjärvi, Heinola, Hollola, Hämeenkoski, Kärkölä, Lahti, Myrskylä, Nastola, Orimattila, Padasjoki, Pukkila ja Sysmä) ja laskettu kaikkien kuntien asukkaita kohti. Indikaattori kertoo vuosittaisen yhdyskuntajätteen määrän kiloissa keskimäärin asukasta kohden sekä jätteiden hyödyntämistason. Jättemäärät eivät sisällä erilliskerättyä paperia ja kartonkia, vaan ainoastaan PHJ:n vastaanottaman yhdyskuntajätteen. Hartola ei kuulu PHJ Oy:n toiminta-alueeseen, vaan sen jätteet kuljetetaan Jyväskylään Mustankorkea Oy:n kaatopaikalle. Hartolan kohdalta ilmoitetaan vuosittainen kokonaisjättemäärä sekä hyödynnettävien jätteiden vuosittainen määrä.

Yhdyskuntajätettä on kotitalouksissa syntyvä ja siihen rinnastettava mm. kaupan, laitoksien ja pienyrityksien jäte. Hyödyntämistaso on hyödynnettävien jätteiden, kuten bio- ja energiajätteen osuus yhdyskuntajätteen kokonaismäärästä (ilman erilliskerättyä paperia ja kartonkia). Tarkistetun valtakunnallisen jättesuunnitelman vuoteen 2005 mukaan yhdyskuntien tavoitteena on, että jätteiden hyödyntämistaso olisi vähintään 70 prosenttia vuonna 2005. Tavoite on suunta-antava. PHJ:n tavoitteena on, että yhtiön kautta kulkevan osakaskunnissa syntyvän yhdyskuntajätteen hyödyntämistaso nousee vuoden 2006 39 %:sta 75 %:iin vuoteen 2010 mennessä.

Taulukko 12. Jättemäärät (kg/as/a) ja jätteiden hyödyntämistaso (%).

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
PHJ	PHJ Oy:n vastaanottama yhdyskuntajäte [kg/as]	315	338	351	346	351	355	370	374	379
	PHJ Oy:n vastaanottaman yhdyskuntajätteen hyödyntämistaso, %	28	29	31	34	36	38	39	39	42
Nastola	Jättemäärät [t/a]	8 649	9 045	-	-	-	-	-	-	-
Hartola	Jättemäärät [t/a]				1529	1523	1630	2020	2211	2307
	Hyötyjäte määrät [t/a]				260	360	642	994	1113	1205
	Hyödyntämistaso, %				17	22	40	49	50	52

Kuvio 4. Yhdyskuntajätteen määrä (kg/asukas/a) ja hyödyntäminen PHJ:n toiminta-alueella vuosina 1999–2007. Luvut eivät sisällä erilliskerättyä paperia ja kartonkia

Lähteet:

PHJ:n kunnat: PHJ Oy, Tuula Honkanen 0500 714 686

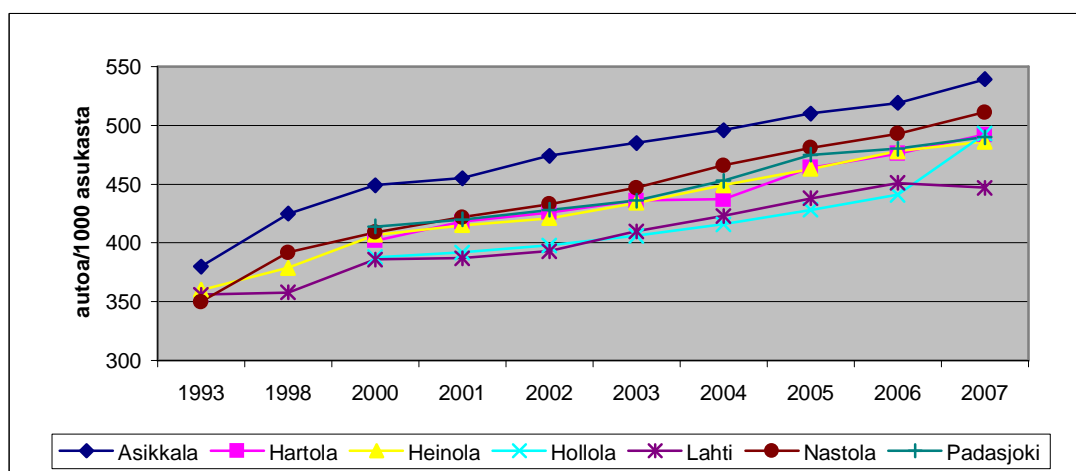
Hartola: Kuljetus ja jätehuolto Seppo Hynninen Ky 0400 878 349

Liikenne

Indikaattori seuraa liikenteen kehittymistä. Seuranta on tärkeää, sillä liikenne on yksi suurimmista ympäristön kuormittajista. Indikaattori kertoo hankekuntien autoistumisasteen eli kuinka monta henkilöautoa on kunnassa 1000 asukasta kohden, linja-autoliikenteen matkustajamäärän ja kuukausilipunhinnan sekä kevyen liikenteenväylien määrän.

Autoistumisaste

Autoistumisaste kertoo, kuinka monta henkilöautoa on kunnassa 1000 asukasta kohden. Kuvio 5 kuvaa autoistumisasteen kehitystä vuosina 1993, 1998 ja 2002–2007. Kestävän kehityksen tavoitteen mukaisesti henkilöautojen määrä ja autoistumisaste eivät saisi kasvaa.

Kuvio 5. Autoistumisasteen kehitys vuosina 1993, 1998, 2002–2007

Lähteet:

Henkilöautojen määrä: Ajoneuvohallintokeskuksen (AKE), Tietopalvelu, Ajoneuvo-liikennerekisteri, <http://www.ake.fi/AKE/Tilastot/Ajoneuvokanta/> [18.2.2008]

Väkiluku: Tilastokeskus, Väestönmuutokset alueittain 1980–2007, <http://tilastokeskus.fi/index.html> [18.2.2008]

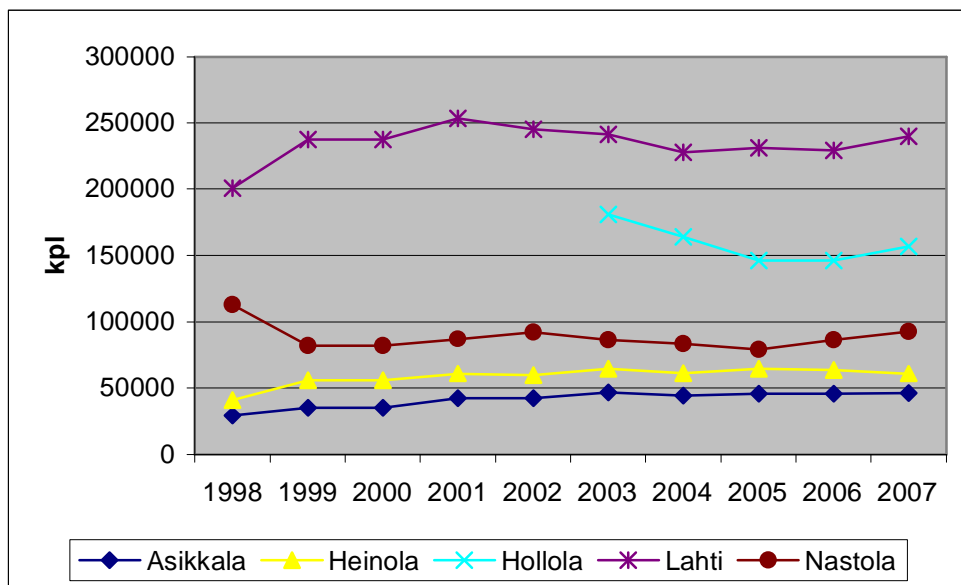
Linja-autoliikenne

Joukkoliikenne on yksi tehokas tapa vähentää liikenteestä johtuvia päästöjä. Tämä indikaattori seuraa linja-autoliikenteen käyttäjämääriä. Se kertoo seutulipun myyntimäärät ja hinnan sekä seutulikenteen matkustajamäärät. Lisäksi se kertoo Heinolan ja Lahden kaupunkiliikenteen linja-autojen matkustajamäärät ja kuukausilipun hinnan.

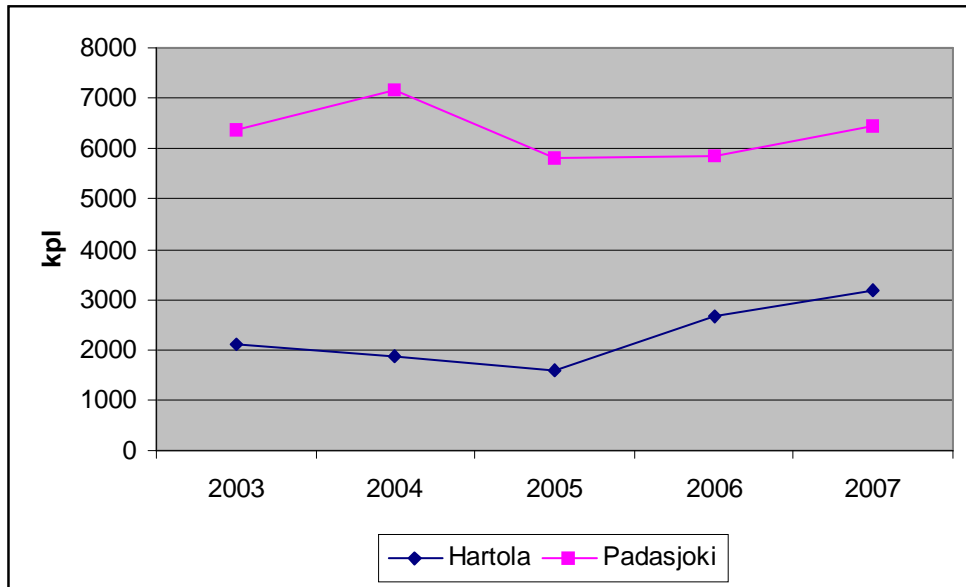
Taulukko 13. Seutulipun hinta, €

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Asikkala	-	74	74	74	74	75	75	75	77	77
Hartola						96	96	96	96	96
Heinola	-	74	74	81	80	80	80	80	80	80
Hollola						67	70	70	70	70
Lahti	-	67	67	67 / 74*	74	74	74	74	78	80
Nastola	-	74	74	74	74	74	76	76	76	76
Padasjoki						93	93	93	93	93

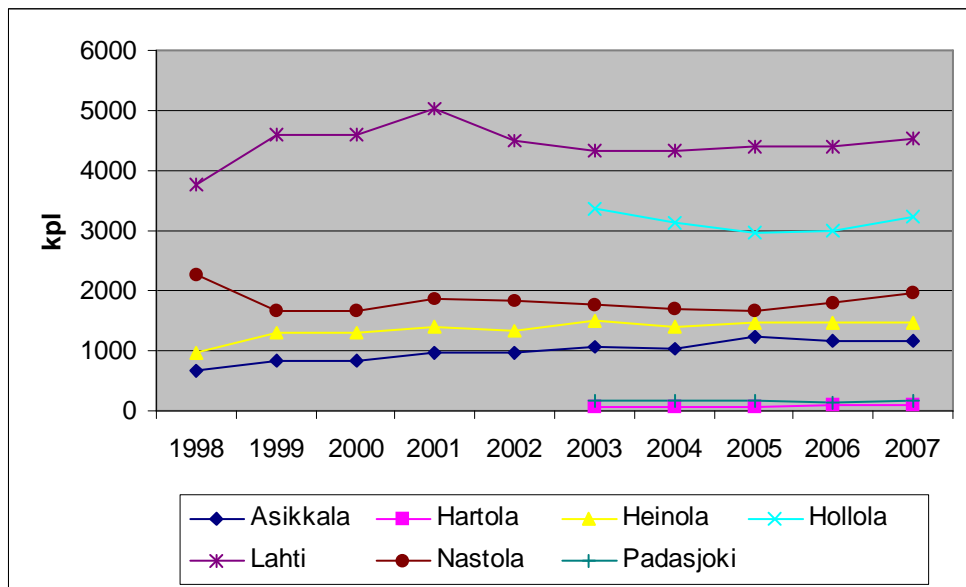
* Lahdessa seutulipun hinta nousi 1.9.2001

Kuvio 6. Seutulikenteen matkustajamäärät vuosina 1998–2007 Asikkalassa, Heinolassa, Hollolassa, Lahdessa ja Nastolassa

Kuvio 7. Seutuliiikenteen matkustajamäärät vuosina 2003–2007 Hartolassa ja Padasjoella

Kuvio 8. Seutulippujen myynti vuosina 1998–2007

Taulukko 14. Kaupunkiliikenteen matkustajamäärät ja kuukausilipun hinta, €

		1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Heinola *	Matkustajat	23130	37003	38657	47959	42774	41049	39975	36815	40140	40644	40943
	Lipun hinta €/kk	34	35	35	35	40	40	40	40	40	40	40
Lahti **	Matkustajat	6,5 milj.	6,4 milj.	6,3 milj.	6,3 milj.	6,0 milj.	5,6 milj.	5,5 milj.	5,3 milj.	5,4 milj.	5,3 milj.	5,3 milj.
	Lipun hinta €/kk	43	45	47	47	50	51	52	52	45	48/50 *	51

* Heinolassa erillinen kesälipputuote kesä-, heinä- elokuussa 1997 ja 1999 sekä kesinä 2000–2007

** Lahdessa kaupunkilipun hinta nousi 1.7.2006

Lähteet:**Seutuliikenne:**

Oy Matkahuolto Ab, Lahden asema, paikallispäällikkö Sari Welling (03) 3397 7811

Kaupunkiliikenne:

Oy Matkahuolto Ab, Lahden asema, paikallispäällikkö Sari Welling (03) 3397 7811

Lahti, matkustajamäärät; Lahden kaupunki, Tekninen ja ympäristötoimiala/Kunnallistekniikka, suunnitteluinsinööri Lea Piippo (03) 814 2444

Kevyenliikenteenväylät

Kevyenliikenteenväylät mahdollistavat vaihtoehdon moottoriliikenteelle. Koska moottoriliikenne on yksi suurimmista ympäristökuormittajista, on tärkeää mahdollistaa liikennettä, joka ei saastuta. Tämä indikaattori kertoo kevyen liikenteenväylien määrän kilometreissä.

Taulukko 15. Kevyenliikenteenväylät [km]

	2003	2004	2005	2006	2007
Asikkala	-	-	31,5	31,5	31,5
Hartola	-	-	7,7	7,7	7,7
Heinola	97,5	99,8	99,8	100,9	102,1
Hollola	-	-	-	-	-
Lahti	-	351	354	365	367
Nastola	-	-	52	55	57
Padasjoki	9,2	10	10,8	11,0	11,2

Lähteet:

Asikkala: Ympäristötoimi, tekninen avustaja, Eila Hannula (03) 888 6271

Hartola: Tekninen osasto, mittausteknikko Markku Tuukkanen, (03) 843 2240

Heinola: Ari Matteinen (03) 849 3215

Hollola: tietoja ei saatavilla

Lahti: TILDA – tilastotietoa Lahdesta

Nastola: Tekniset palvelut, kuntatekniikan mestari Hans Forss (03) 8851 361

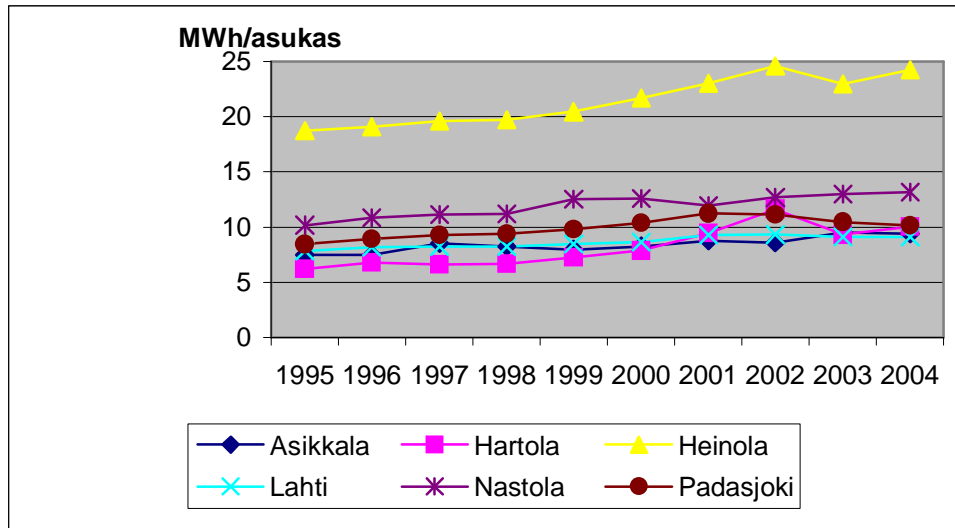
Padasjoki: Tekninen toimi, käyttömestari Lasse Saarinen, (03) 552 9256

Luonnonvarojen kulutus

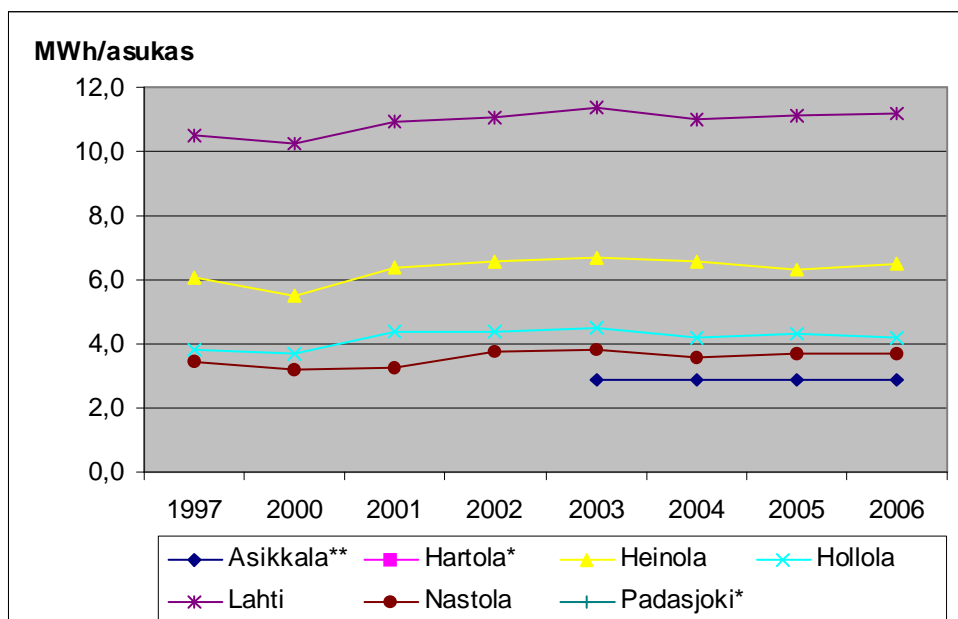
Kestävän kehityksen periaatteiden mukaan luonnonvarojen kulutus tulisi tapahtua luonnollisen kantokyvyn mukaisesti.

Energian kulutus

Indikaattori kertoo, kuinka paljon sähköä ja kaukolämpöä kulutetaan hankekunnittain; MWh/asukas/vuosi (kuvio 9 ja 10). Energian kulutuksen halutaan vähenevän etenkin, jos suurin osa energiasta tuotetaan vielä fossiilisilla tai muilla uusiutumattomilla polttoaineilla. Lisäksi tavoitteena on energiatehokkuuden lisääminen. Sähkön kulutuksen osalta tietoja vuoden 2004 jälkeen ei ole toistaiseksi saatavilla.

Kuvio 9. Sähkönkulutus MWh/asukas kunnittain vuosina 1995-2004

Kuvio 10. Kaukolämmön kulutus MWh/asukas kunnittain vuosina 1997, 2000–2006.

* Hartolassa ja Padasjoella ei ole kaukolämpöverkostoa.

**Asikkalaan kaukolämpöverkosto rakennettu vuonna 2002.

Lähteet:

Sähkönkulutus: Energiateollisuus ry, tilastosuunnittelija Jorma Kattelus (09) 53052707

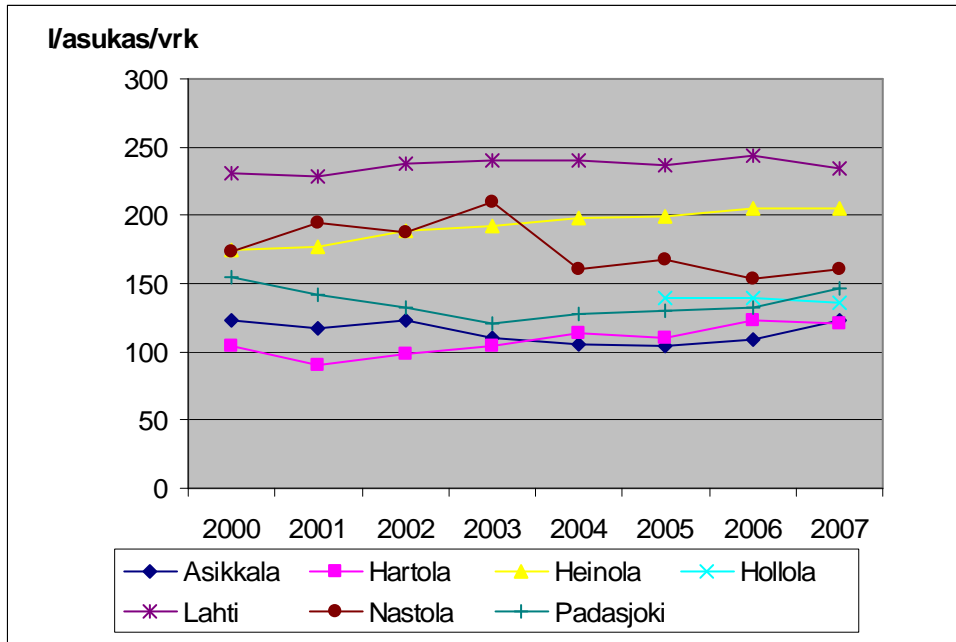
Kaukolämpö: Energiateollisuus ry, Kaukolämpö, asiantuntija Mirja Tiitinen (09) 5305 2305

Veden käyttö

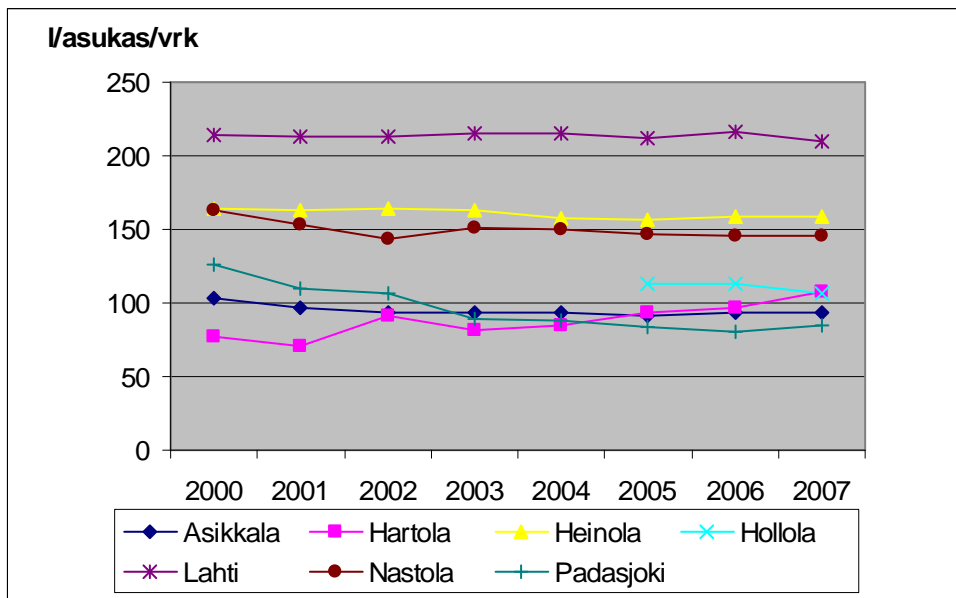
Indikaattori kertoo, kuinka paljon kunnissa käytetään vettä keskimäärin asukasta kohden vuorokaudessa (kuvio 11 ja 12). Indikaattorilla on tarkoitus seurata veden käyttöä. Käytön väheneminen säästää pohjavesiä, luontoa ja pienentää energia kulutusta.

Veden käytön määrää kuvataan ominaiskulutuksella ja myydyn veden määrällä. Ominaiskulutus tarkoittaa pumpatun veden määrää vedenottoilta ja myyty vesi

sitä määrää, mikä kulkee vesimittareiden läpi. Lahti Aqua Oy:n arvio on, että Lahdessa 2/3 kuluu asutuksen käytössä ja 1/3 elinkeinotoiminnassa.

Kuvio 11. Veden ominaiskulutus l/asukas/vrk vuosina 2000–2007

Kuvio 12. Veden myynti l/asukas/vrk kunnissa vuosina 2000–2007

Lähteet:

- Asikkala: Asikkalan kunnan vesihuoltolaitos, Hannele Hakala-Mero (03) 888 6296
- Hartola: Teknisen osaston kanslisti Eija Suomi (03) 843 2235
- Heinola: Vesilaitos, Mikko Kankaanpää (03) 849 3250
- Hollola: Vesihuoltolaitoksen johtaja Hannu Tuunanen (03) 880 3462
- Lahti: Vuosikertomus ja ympäristökatsaus 2006, Lahti Aqua Oy, <http://www.lahtivesi.fi/pdf/Vuosikertomus2006.pdf> [29.2.2008]
- Nastola: Nastolan vesihuoltolaitos, toimistosihteeri Hannele Rantanen (03) 8851 282
- Padasjoki: Padasjoen Vesihuolto Oy, käyttömestari, Lasse Saarinen (03) 552 9256

Maankäyttö

Maankäyttö vaikuttaa moniin asioihin kunnissa. Se on myös kestävä kehityksen kannalta keskeinen näkökohta. Tässä indikaattorikokoelmassa on valittu maankäytön seuraamista varten neljä indikaattoria. Niillä on tarkoitus kuvata maankäyttöä ympäristön näkökulmasta.

Rantaviivan käyttö

Indikaattori kertoo millä tavalla kuntien rantaviiva on käytössä. Indikaattorilla on tarkoitus kuvata kunnan rantojen maankäyttöä. Luokittelu on;

- rakentamaton rantaviiva
 - rakennettu rantaviiva,
- johon kumpaankin sisältyy, niin yksityiseen kuin julkiseen käyttöön tarkoitettu ranta-alue.

Taulukko 16. Rantaviivan käyttö vuonna 2005 [km]

	rakennettu	rakentamaton	yhteensä
Asikkala	290,5	290,5	581
Hartola	-	-	865
Heinola	-	-	959
Hollola	-	-	-
Lahti	28,1	28,2	56,3
Nastola	86	130,7	216,7
Padasjoki*	n. 105–130	n. 567–542	672**

* Padasjoella on lisäksi täysin rakentamisesta vapaata rantaviivaa Natura 2000 kansallispuiston alueella, jota ei ole laskettu taulukon lukuun.

** Asemakaavoitetulta alueelta

Taulukko 17. Rantaviivan käyttö vuonna 2007 [km]

	rakennettu	rakentamaton	yhteensä
Asikkala	292,34	288,66	581
Hartola	-	-	865
Heinola	-	-	959
Hollola	-	-	-
Lahti	29,1	28,4	57,5
Nastola	-	-	216,7
Padasjoki*	-	-	672**

* Padasjoella on lisäksi täysin rakentamisesta vapaata rantaviivaa Natura 2000 kansallispuiston alueella, jota ei ole laskettu taulukon lukuun.

** Asemakaavoitetulta alueelta

Lähteet:

- Asikkala: Ympäristötoimi, piirtäjä Eila Hannula (03) 888 6271
Hartola: Tekninen osasto, mittausmekkiko Markku Tuukkanen, (03) 843 2240
Heinola: Toimistoarkkitehti Anja Vahteristo-Järvinen (03) 849 30
Hollola: tietoa ei saatavilla
Lahti: Maankäyttö, Kaavoitusarkkitehti Theodora Rissanen (03) 814 2157
Nastola: Tekniset palvelut, kaavoitus- ja mittausinsinööri Jouni Lehto, (03) 885 1263
Padasjoki: Tekninen toimi, rakennustarkastaja, Pekka Moisanen (03) 552 9253

Metsät ja pellot

Kaupunkirakenteen hajanaistuessa yleensä metsät ja pellot saavat väistyä rakennusten ja liikennealueiden tieltä. Metsämaiden säilyminen on tärkeää mm. luon-

non monimuotoisuuden, asukkaiden virkistyskäytön sekä ilmastonmuutoksen torjumisen kannalta. Peltopinta-alojen väheneminen kielii mm. maaseudun autioitumisesta ja alueen elintarvikeomavaraisuuden heikkenemisestä. Toisaalta on myös muistettava peltojen muokkaamisesta ja lannoittamisesta johtuva kuormitus vesistöihin. Indikaattori kertoo kunnan metsätalousmaa-alan ja maatilojen yhteen lasketun peltopinta-alan hehtaareina.

Taulukko 18. Metsätalousmaiden ja peltojen pinta-alat, ha

		1993	1994	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2004	2006	2007*
Asikkala	Metsämaa-ala		43 100	43 100					43 103			40 660
	Peltoala	8 348			8 600	8 600	8 600	8 100	8 100	8230	8490	8453
Hartola	Metsämaa-ala								44326			41 934
	Peltoala							4138		4233	4433	4455
Heinola	Metsämaa-ala		57 900	57 900					57 123			54 005
	Peltoala	2 963			2 200	2 170	2 170	2 310	2 295	2418	2409	2351
Hollola	Metsämaa-ala								29 632			28 768
	Peltoala							11065		11312	11211	11383
Lahti	Metsämaa-ala		7 200	7 200					7 955			6 225
	Peltoala	2 080			1 700	1 600	1 600	1 600	1 600	1743	1563	1641
Nastola	Metsämaa-ala		23 200	23 200					22 890			21 359
	Peltoala	6 083			5 800	6 000	6 000	5 790	5 790	5561	5586	5557
Padasjoki	Metsämaa-ala								44469			40 873
	Peltoala							2772		2836	2821	2831

* Vuoden 2007 metsämaa tiedot pohjautuvat vuosina 2004-2006 aineistoihin, jotka on laskettu tilastollisin menetelmin.

Lähteet:

Metsätalousmaa-ala:

Vuosi 2007: VMI 10, Metsäntutkimuslaitos/MetsäkeskusHäme-Uusimaa

Hämeen-Uudenmaan metsäkeskus, metsänhoitopäällikkö Jouni Rantala (020) 772 6604

Peltoala: Hämeen TE-keskus, Maaseutupalvelut, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen (TIKE:n) tilasto vuosien 2001, 2004, 2006 ja 2007 peltoalatukia hakeneista tiloista

muut vuodet:

Asikkala: maaseutusihiteeri Pekka Niemelä

Heinola: maaseutuasiainmies Heidi Heikkilä

Lahti: Hollolan kunta, maaseutusihiteeri Matti Sikiö

Nastola: maataloussiiteeri Asko Määttä

Puistojen ja viheralueiden osuus asemakaavoitetuilla alueilla

Indikaattori kertoo, kuinka monta prosenttia puistoja ja viheralueita on asemakaavoitetuilla alueilla. Tarkoitus on kuvata maankäyttöä sekä asukkaiden virkistysmahdollisuuksia kuntakeskuksissa.

Taulukko 19. Puistojen ja viheralueiden osuus asemakaavoitetuilla alueilla [%/ha]

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Asikkala					11,25 ha	11,25 ha	15,05 ha
Hartola					n. 4 ha	n. 4 ha	n. 4 ha
Heinola					55,1 ha	55,1 ha	55,24 ha
Hollola							
Lahti	22 %	24 %	28 %	28 %	28 %	28 %	28 %
Nastola					37,5 %	36,8 %	37,3 %
Padasjoki					6 ha	6 ha	6 ha

Lähteet:

Asikkala: Ympäristötoimi, piirtäjä Eila Hannula (03) 888 6271

Hartola: Tekninen osasto, mittausteknikko Markku Tuukkanen, (03) 843 2240

Heinola: Kaupunginpuutarhuri, Pekka Javanainen, (03) 849 3220

Hollola: tietoja ei saatavilla

Lahti: Lahden ympäristötilinpäätös 2005, 2006, 2007

Nastola: Tekniset palvelut, kaavoitus- ja mittausinsinööri, Jouni Lehto (03) 885 1263

Padasjoki: Tekninen toimi, käyttömestari Lasse Saarinen, (03) 552 9256

Rakennuskanta

Indikaattori kertoo kunnassa olemassa olevan koko rakennuskannan neliömäärän suhteessa asukasmäärään (kerrosala [m²]/asukasluvulla). Luku sisältää asuntojen lisäksi kaikkien toimitilojen ja tuotantolaitosten pinta-alan. Kestävän kehityksen tavoitteen mukaisesti kunnan rakennusmäärän ei tulisi lisääntyä asukasta kohti.

Taulukko 20. Rakennuskanta asukasta kohti, m²/as

	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Asikkala	68,9	69,9	69,9	70,5	71,4	75,0	76,6	76,5	80,4	81,7
Hartola	69,4	70,1	73,4	73,5	75,6	78,1	79,8	87,3	92,3	94,7
Heinola	76,5	78,5	79,5	81,2	82,7	89,2	89,5	92,2	93,7	94,6
Hollola	63,2	64,2	65,8	65,7	67,1	68,9	69,3	69,8	72,5	74,1
Lahti	73	74	73,6	74,8	75,6	78,2	77,8	78,6	81,1	81,0
Nastola	76	77,1	78,4	79,3	80,7	82,1	83,2	84,1	83,4	84,7
Padasjoki	67,2	67,7	68,8	71,9	74,6	77,6	78,6	81,1	82,8	84,1
Päijät-Häme	-	72,9	73,3	74,4	75,5	78,3	78,4	79,4	81,4	81,9

Lähde: Kerrosala (m²) ja asukasluku: Tilastokeskuksen StatFin -tilastopalveluhttp://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/vaerak/vaerak_fi.asphttp://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/asu/rak/rak_fi.asp [11.2.2008]

SOSIAALINEN KESTÄVYYS

Osallisuus

Sosiaalisen kestävyyskannalta on tärkeää huomioida ihmisten yleinen aktiivisuus kunnan asioissa ja mahdollisuus osallistua kunnan päätöksentekoon. Tätä seurataan seuraavilla indikaattoreilla.

Aloitteiden ja kuulemistilaisuuksien määrä

Kuntien hallintoon voi vaikuttaa esimerkiksi tekemällä aloitteita ja osallistumalla kuulemistilaisuuksiin. Tämä indikaattori kertoo aloitteiden määrän sekä kuulemistilaisuuksien määrän hankekunnissa (taulukot 21 ja 22). Näin kuvataan asukkaiden aktiivisuutta ja osallistumismahdollisuuksia kunnan päätöksentekoon.

Taulukko 21. Kuntalaisten tekemät aloitteet

	2003	2004	2005	2006	2007
Asikkala	1	10	8	4	2
Hartola	1	1	1	0	0
Heinola	16	19	5	n. 10	n. 10
Hollola	27	24	33	35	47
Lahti	4	10	5	5	8
Nastola	9	15	10	17	20
Padasjoki	0	0	0	1	1

Taulukko 22. Kuulemistilaisuuksien määrä

	2003	2004	2005	2006	2007
Asikkala	1	1	3	1	1
Hartola	n. 2-3	n. 2-3	n. 2-3	1	1
Heinola	1	1	2	7	7
Hollola*	-	-	-	-	-
Lahti **	49	52	23	11	18
Nastola	2	4	1	3	3
Padasjoki	0	0	0	0	0

* kuulemistilaisuuksien määriä Hollolassa ei ole kirjattu ylös

** kaikki tilaisuudet eivät ole kuulemistilaisuuksia, mutta asukkaiden on mahdollisuus esittää vi-
ranomaisille omia ajatuksia

Lähteet:

Asikkala: Keskusarkistonhoitaja Anne Rantamäki
(03) 8886 214

Hartola: Vs. ympäristötarkastaja Anu Pesonen (03) 843 2237

Heinola: Toimistoarkkitehti Anja Vahteristo-Järvinen (03) 849 30 ja rakenta-
mispäällikkö Antti Kailio (03) 849 3210

Hollola: Eeva Laukkarinen (03) 880 3409

Lahti: Aloitteiden määrä; Tekninen ja ympäristötoimiala, tutkija Irja Henriks-
son (03) 8142148

Kuulemistilaisuudet; maankäyttö, arkkitehti Theodora Rissanen
(03) 814 2157

Nastola: Toimistosiihteeri Irmeli Korhonen (03) 885 1221

Padasjoki: Vs. ympäristösihteeri Maria Virtanen (03) 552 9257

Äänestysprosentti

Kunnallisvaalien äänestysprosentilla voidaan mitata asukkaiden aktiivisuutta ja vaikuttamishalukkuutta kunnan päätöksentekoon. Sosiaalisen kestävyysnäkökulmasta asukkaiden äänestämiskiivisuuden tulisi olla mahdollisimman korkea.

Taulukko 23. Kunnallisvaalien äänestysprosentti, %

	1996	2000	2004
Asikkala	68,2	63,0	61,6
Hartola		63,5	60,9
Heinola	62,2	58,7	59,1
Lahti	55,0	49,4	53,0
Nastola	57,8	51,8	53,3
Padasjoki		63,9	65,0

Lähde:

Suomen Kuntaliitto, Tilastot, Äänestysprosentti kunnittain 2004; Äänestysprosentti ja valtuustopaikat puolueittain 2000 ja 2004 Manner-Suomen kunnissa <http://www.kunnat.net/binary.asp?path=1;29;374;36984;40400;73004;75229;75231&field=FileAttachment&version=1> [17.3.2006]

Rekisteröidyt yhdistykset

Hankkeen yhtenä tavoitteena oli lisätä jo olemassa olevan kansalaistoiminnan tunnettavuutta ja aktivoida uusia toimijoita. Tämä indikaattori kertoo erilaisten rekisteröityjen yhdistysten (ry) määrän kunnittain yhteensä (tilanne 31.12.2007) sekä vuosina 2000–2007 rekisteröityjen yhdistysten määrän.

Taulukko 24. Rekisteröityjen yhdistysten määrä kunnittain

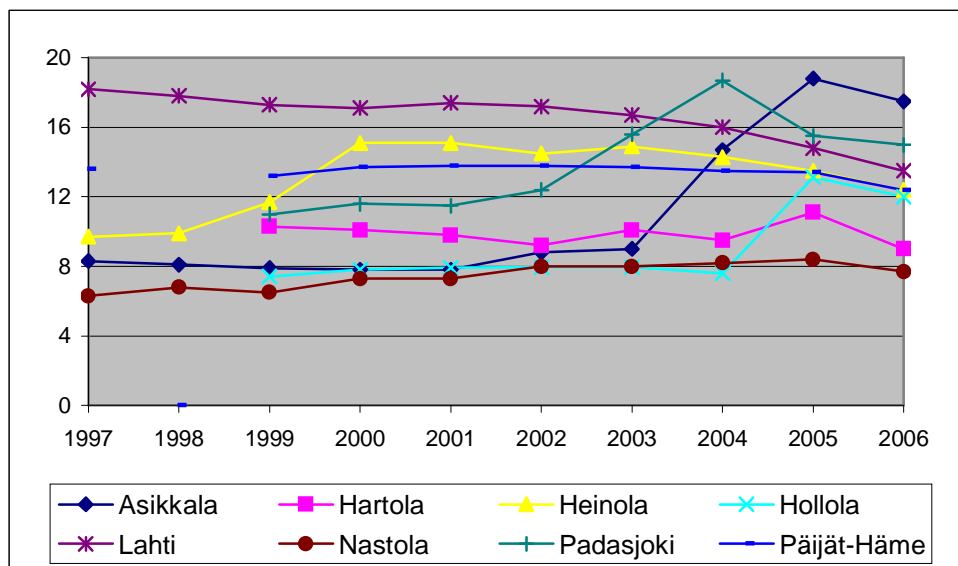
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	yhteensä
Asikkala	4	6	3	4	4	3	5	3	232
Hartola	-	3	-	-	2	-	2	2	120
Heinola	6	9	6	6	11	12	7	10	446
Hollola	8	6	8	-	2	4	8	4	291
Lahti	40	47	45	34	34	31	33	27	1845
Nastola	2	7	5	2	5	2	4	4	232
Padasjoki	2	2	1	3	2	-	-	1	116

Lähde:

Patentti- ja rekisterihallitus, www.prh.fi [8.2.2008], yhdistysnetti

Kirjastokäynnit

Indikaattori kertoo, kuinka monta kertaa asukkaat käyvät keskimäärin kirjastossa. Tarkoitus on seurata asukkaiden aktiivisuutta sekä kiinnostusta ja tarvetta kirjaston tarjoamia palveluita kohtaan. Sosiaalisen kestävyysnäkökulmasta kirjastopalveluiden käytön määrä ilmentää muun muassa asukkaiden aktiivisuutta.

Kuvio 13. Fyysiset kirjastokäynnit /asukas kunnittain vuosina 1997–2006

Lähde:

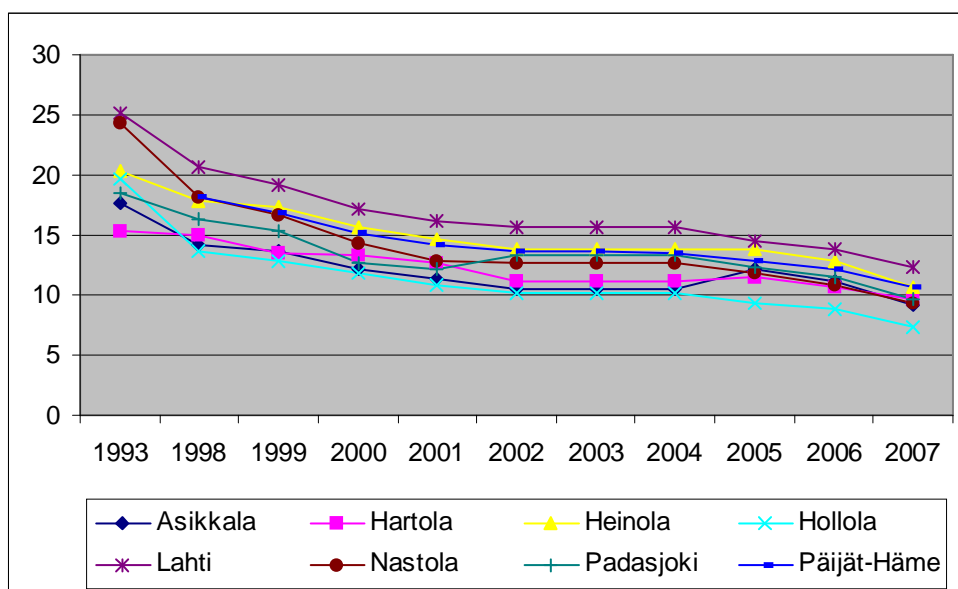
<http://tilastot.kirjastot.fi> [11.2.2008]

Ihmisen hyvinvointi

Hyvä sosiaalinen kestävyys käsittelee ihmisten hyvinvointia. Paikallisesti sitä voidaan seurata esimerkiksi työttömyysasteella ja huoltosuhteella.

Työttömyysaste

Indikaattori kertoo, kuinka monta prosenttia työkykyisestä väestöstä on työttömänä. Työttömyys on taloudellisen sekä sosiaalisen kestävyuden kannalta kielteinen asia. Kestävän kehityksen tavoitteen mukaisesti työttömien määrän tulisi olla mahdollisimman pieni.

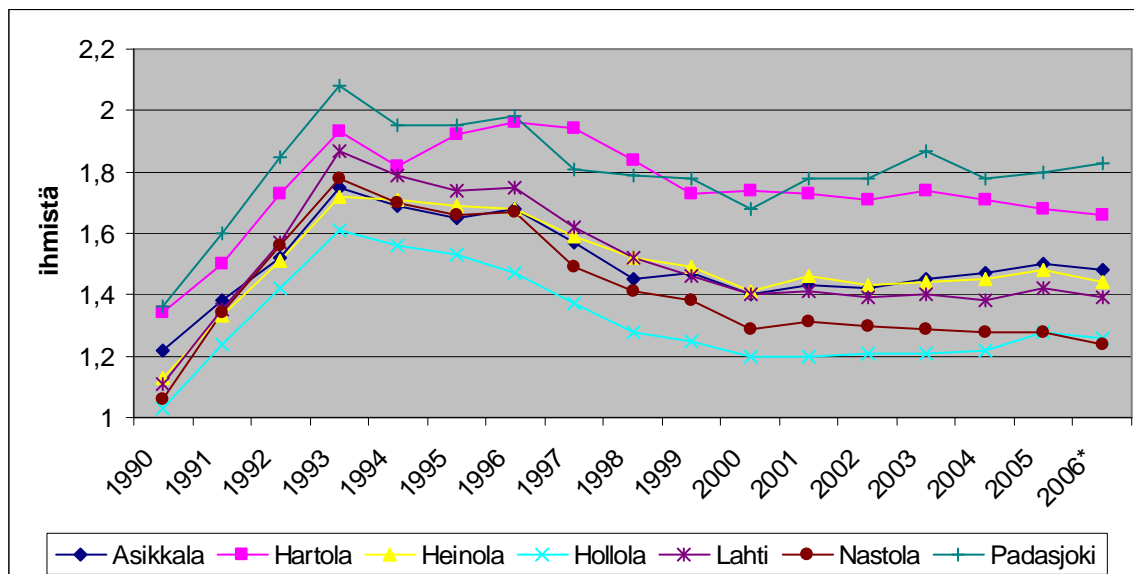
Kuvio 14. Työttömyysasteen kehitys vuosina 1993, ja 1998–2007

Lähde:

Työministeriön työvoimatilastot, Hämeen TE -keskuksen työvoimaosasto
Sari Teimola (010) 6025 309

Huoltosuhte

Indikaattori ilmoittaa, kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on yhtä työllistä kohti. Huoltosuhteen tulisi olla mahdollisimman pieni sosiaalisen sekä taloudellisen kestävyuden kannalta.

*ennakkotieto

Kuvio 15. Huoltosuhte (= (työvoiman ulkopuolella olevat +työttömät)/työlliset) kunnittain vuosina 1990–2006

Lähde:

http://pxweb2.stat.fi/database/StatFin/vrm/tyokay/tyokay_fi.asp [12.2.2008]

Maaseudun elinvoimaisuus

Monissa kuntien kestävä kehityksen toimintaohjelmissa nähdään tärkeänä maaseudun kylien säilyttäminen asuttuna ja elinvoimaisina. Haja-asutusalueiden elinvoimaisuutta seurataan kylissä toimivien yhdistysten määrillä ja kyliin tehtyjen kyläsuunnitelmien määrillä.

Kyläyhdistykset ja -suunnitelmat

Indikaattori kuvaa kylien määrää sekä kylissä toimivien kyläyhdistyksien ja kyliin tehtyjen kyläsuunnitelmien määrää. Määrien tulisi kasvaa tai pysyä samana. Kyläyhdistykseen ei ole laskettu kylätoimikuntia, koska ne eivät ole juridisia toimijoita. Kaupunkikuntien osalta tässä ei ole huomioitu omakotiyhdistyksiä tai muita kaupunginosayhdistyksiä. Lahden Liipola sai kylä statuksen Päijät-Hämeen kylät ry:ltä vuonna 2007.

Taulukko 25. Kylien, kyläsuunnitelmien ja kyläyhdistysten määrä vuonna 2005

	kylät	kyläsuunnitelma	kyläyhdistykset
Asikkala	10	10	17
Hartola	6	6	3
Heinola	10	5	10
Hollola	12	3	3
Lahti	-	-	-
Nastola	7	3	7
Padasjoki	8	4	7

Taulukko 26. Kylien, kyläsuunnitelmien ja kyläyhdistysten määrä vuonna 2007

	kylät	kyläsuunnitelma	kyläyhdistykset
Asikkala	10	10	7
Hartola	6	6	3
Heinola	10	6	10
Hollola	12	4	5
Lahti	1	-	-
Nastola	7	3	7
Padasjoki	8	4	7

Lähteet:

Päijät-Hämeen kylät ry, kyläasiamies Elina Leppänen, (044) 708 0005

TALOUELLINEN KESTÄVYYS

Yritykset

Yritysmaailma käyttää suurimman osan luonnonvaroista ja tuottaa vastaavasti suurimman osan ympäristön kuormituksesta. Siksi on tärkeää, että yritysmaailmassa otettaisiin huomioon myös ympäristöasiat. Taloudellinen kestävyys voi merkitä myös kunnan kestävyyttä ottaa vastaan taloudellisia muutoksia. Valitut indikaattorit seuraavat yritysten ympäristöjärjestelmien määrää, Lahden ympäristöklusterin kehitystä, Vanamo –hankkeessa järjestetyn ekokumppanuus toiminnan määrää sekä kuntien elinkeinonjakaumaa. Lisäksi seurataan muutamia kunnan ympäristötoiminnan tunnuslukuja.

Sertifioidut ympäristöjärjestelmät (ISO 14001) sekä Vihreä Lippu, Green Office ja energiakatselmukset

Indikaattori kertoo, kuinka monta ympäristöhallintajärjestelmän ISO 14001 sertifioitua yritystä kunnassa on. Lisäksi huomioidaan toimistot, joilla on WWF:n Green Office ympäristöjärjestelmä sekä koulut, joilla on päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten ympäristöohjelma Vihreä Lippu. Myös hankekunnissa tehdyt energiakatselmukset ilmoitetaan. Indikaattori kuvaa yleistä kiinnostusta ympäristöasioihin sekä niiden hallintaa yrityksissä ja kouluissa. Tavoitteena on lisätä ympäristötietoisuutta ja ympäristöasioiden hallintaa yrityksissä sekä muissa organisaatioissa.

Taulukko 26. Yritysten määrä, joilla on **ISO 14001** sertifikaatti

	9/1999	6/2001	3/2003	10/2005	3/2007
Asikkala	-	-	1	-	-
Hartola	-	-	-	-	-
Heinola	1	3	6	6	10
Hollola*	-	-	-	-	4
Lahti	7	24	26	25	39
Nastola	1	2	3	-	9
Padasjoki	-	-	-	-	-

* Hollolan tietoja ennen vuotta 2007 ei ole saatavilla

Taulukko 27. **Vihreän lipun** omaavien koulujen lukumäärä

	2005	2006	2007
Asikkala	-	-	-
Hartola	-	-	-
Heinola	1	1	1
Hollola	-	1*	1*
Lahti	3	3	1
Nastola	-	-	-
Padasjoki	-	-	-

* Ympäristösertifikaatti

Taulukko 28. **Energiakatselmusten määrä 2000-luvulla***

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Yhteensä
Asikkala	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hartola	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Heinola	-	2	-	-	2	1	-	-	5
Hollola	2	1	5	-	-	1	-	-	9
Lahti	2	14	9	6	5	3	-	1	40
Nastola	-	1	-	-	2	1	-	-	4
Padasjoki	-	1	3	2	-	-	-	-	6

*Katselmus on merkitty siihen vuoteen, jolloin energiakatselmushankkeeseen on haettu Kauppa- ja teollisuus ministeriön (KTM) tukea. Katselmus valmistuu pääsääntöisesti joko ko. vuonna tai sitä seuraavana vuonna. Asikkalassa ei ole tehty yhtään KTM tukemaa energiakatselmusta. Hartolas- sa on tehty kaksi vuosina 1994 ja 1995.

Päivitystä tehtäessä **Green Office** ympäristöjärjestelmää ei ollut vielä yhdessä- kään hankekunnan toimistossa.

Lähteet:

ISO 14001 sertifikaatit

- Inspecta
<http://www.sfs-sertifiointi.fi/sfs/sertifikaattihaku/index.php?m=m2> (1.4.2008)
- VTT
http://www.vtt.fi/liitetiedostot/all_clusters/myonnetyt_sertifikaatit.pdf
(1.4.2008)
- SGS Fimko Oy
Heli Lipasti, (09) 696 3642
- DNV
Hilkka Ojantakanen, (09) 684 69245

Vihreä lippu

- http://www.sykse.net/vihrealippu/osall_osal.php [12.2.2008]

Energiakatselmuksset

- Motiva Oy, tuoteryhmäpäällikkö Ulla Suomi (09) 8565 3116, Energiakat- selmusten tietokanta <http://www.motiva.fi/fi/>

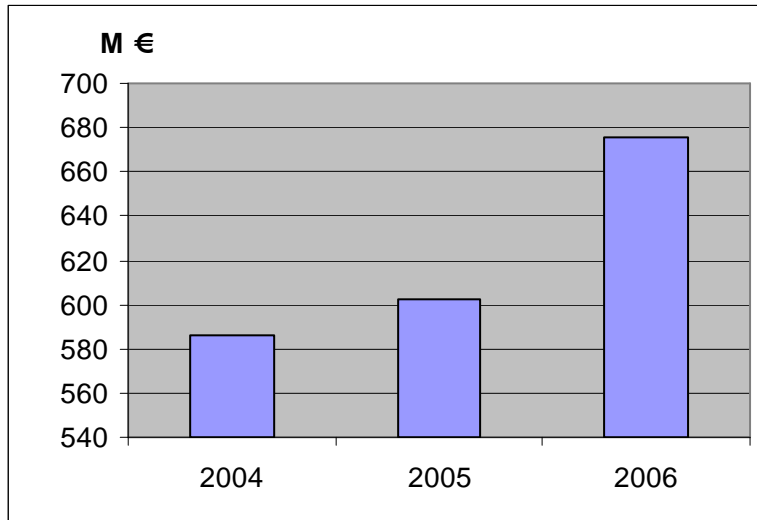
Green Office

- http://www.wwf.fi/yriytykset/green_office/green_office_toimistot.html
[12.2.2008]

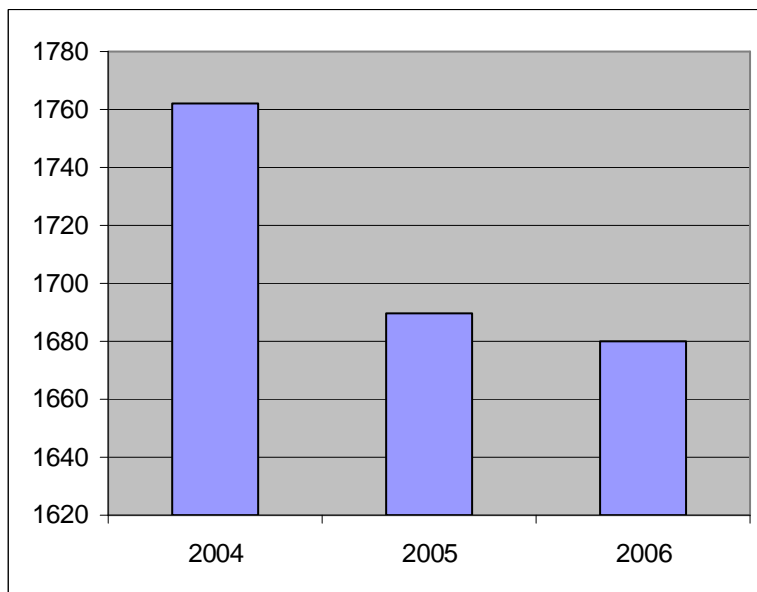
Ympäristöklusterin yritykset: Liikevaihto ja työntekijöiden määrä

Vanamo-hankeen yhtenä tavoitteena oli alueellisen ympäristöklusterin vahvista- minen. Päijät-Hämeen ympäristöklusteri koostuu Päijät-Hämeen ympäristöalan yrityksistä ja ympäristöteemasta keskeisesti hyötyvistä yrityksistä sekä yrityksiä tukevista tutkimus-, koulutus-, viranomais- ja kehittäjäorganisaatioista. Klusteri koordinoi toimijoiden välistä yhteistyötä ja laajoja kehittämishankkeita. Klusteria hallinnoi Lahden alueen kehittämissyhtiö Oy (Lakes) ja Lahden tiede- ja yrityspsuis- to.

Tämän indikaattorin tarkoitus on kuvata ja seurata ympäristöklusterin kehitystä. Tavoitteeksi asetettua kasvua kuvataan alan liikevaihdon ja työntekijöiden määräl- lä. Indikaattori kertoo ympäristöklusterissa olevien yritysten, organisaatioiden ja sidosryhmien liikevaihdon ja työntekijöiden määrän.

Kuvio 16. Ympäristöklusterin liikevaihto vuosina 2004–2006 (Lakes Oy)

Kuvio 17. Ympäristöklusteriin kuuluvien yritysten työntekijämäärät vuosina 2004–2006 (Lakes Oy)

Lähde:

Lahden tiede- ja yrityspuisto, projektipäällikkö Riina Loukola 040 586 5499

Ekokumppanuustoiminta: tilaisuuksien ja seminaarien määrä

Ekokumppanuus oli yksi Vanamo-hankkeen kolmesta osa-alueesta. Ekokumppanuudella tarkoitetaan yritysten, julkisten toimijoiden ja kansalaisten verkostomais- ta toimintaa, joka edistää kestäväen kehityksen mukaista elämäntapaa ja liiketoi- mintaa. Ekokumppanuuden tavoitteena on Päijät-Hämeen alueen yritysten, kunti- en, eri yhteistyötahojen ja asukkaiden välisen yhteistoiminnan tukeminen ja toi- minnan kehittäminen. Kohderyhmänä ovat erityisesti pk-yritykset. Indikaattori seu- raa ekokumppanuustoiminnan määrää. Se on jaettu seminaareihin ja tilaisuuksiin.

Taulukko 29. Ekokumppanuustoiminnan määrä vuosina 2005-2008

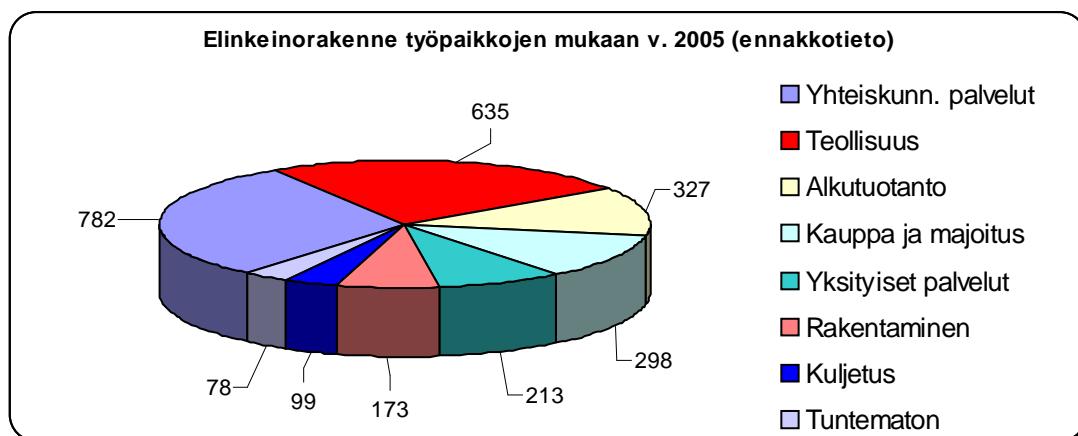
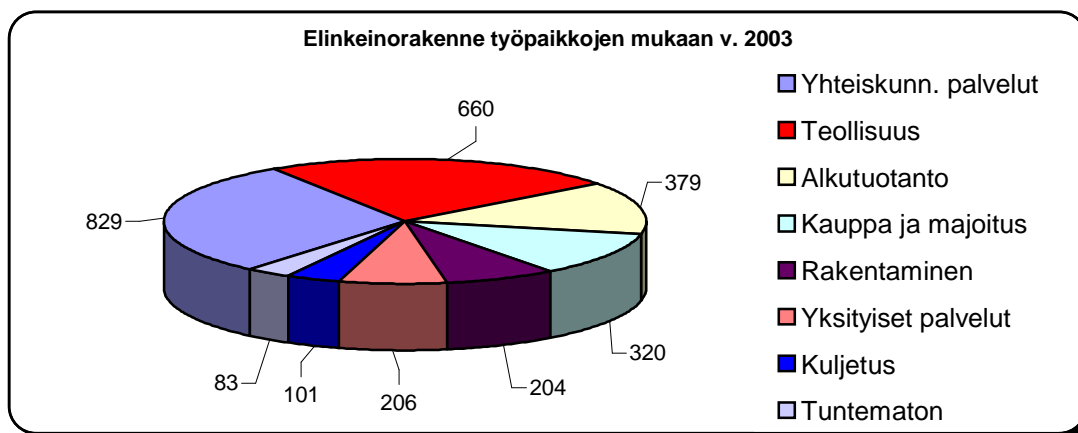
	2005		2006		2007	
	kpl	osallistujamäärä	kpl	osallistujamäärä	kpl	osallistujamäärä
seminaarit	2	90	-	-	1	39
tilaisuudet	4	33	4	84	4	26
yhteensä	6	123	4	84	5	65

Lähteet:

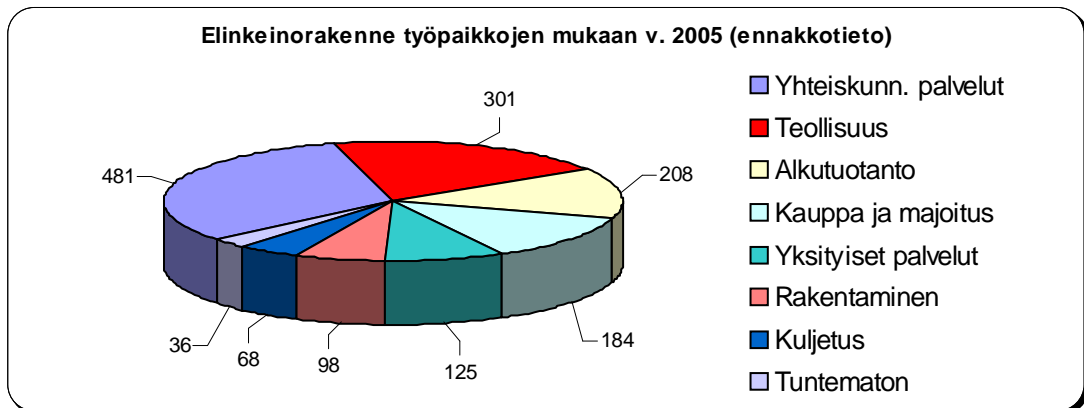
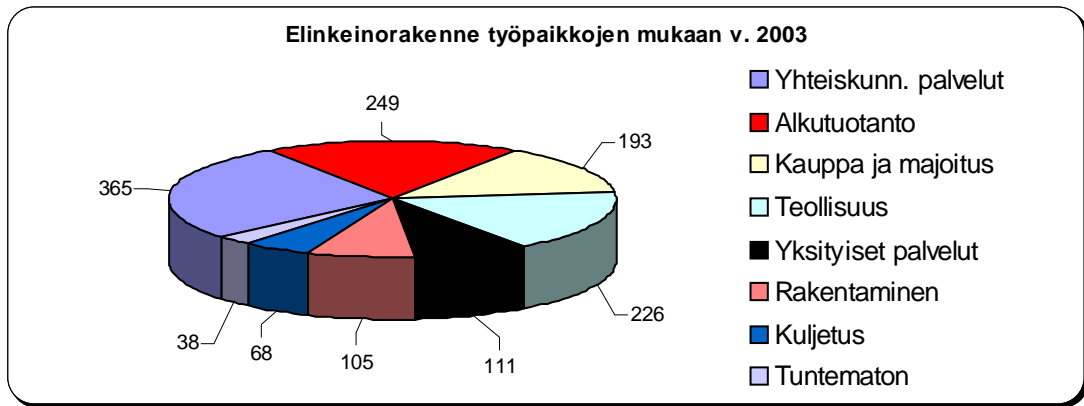
Lahden kaupungin Valvonta- ja ympäristö keskus/Vanamo-hanke, hankekoor- dinaattori Sami Karelahti (03) 814 3157, Vanamo – hanke, Toimintakalenterit 2005–2007

Elinkeinojen jakautuminen

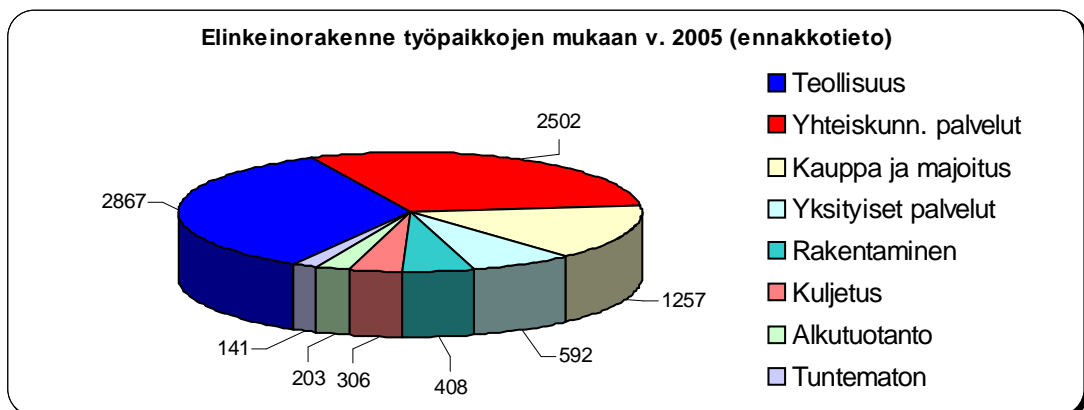
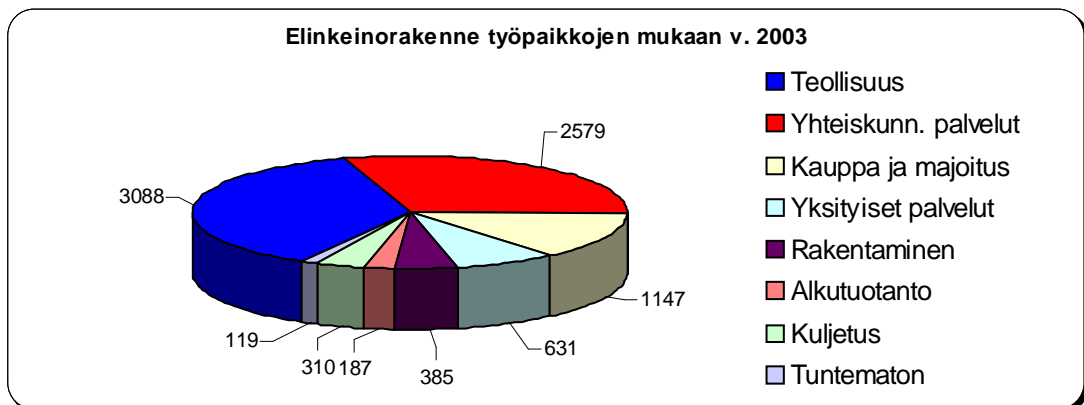
Kunnan kestäväen talouden kannalta on merkittävää, että elinkeinojakauma on suhteellisen monipuolinen. Työllistyminen ei ole silloin ainoastaan yhden teolli- suus haaran tai muun varassa. Tämä indikaattori kertoo, miten kuntien elinkeino rakenne on jakautunut.

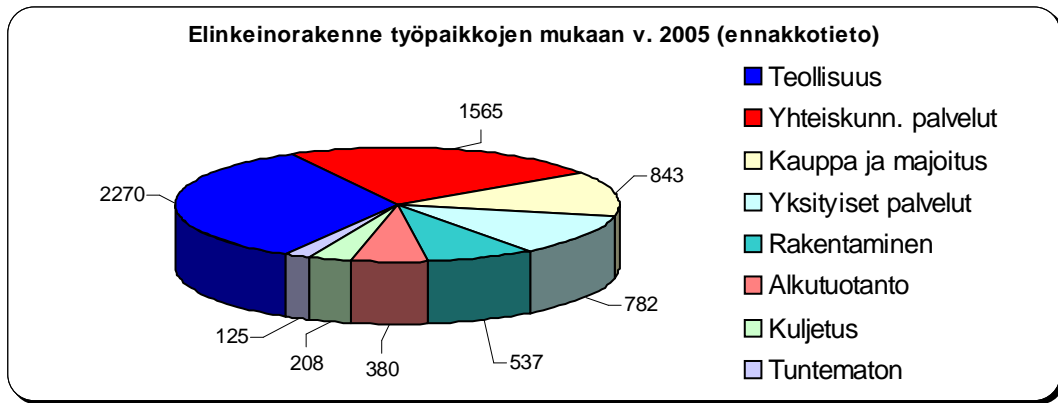
Kuvio 16. **Asikkalan** elinkeinorakenne (Verkkotietokeskus)

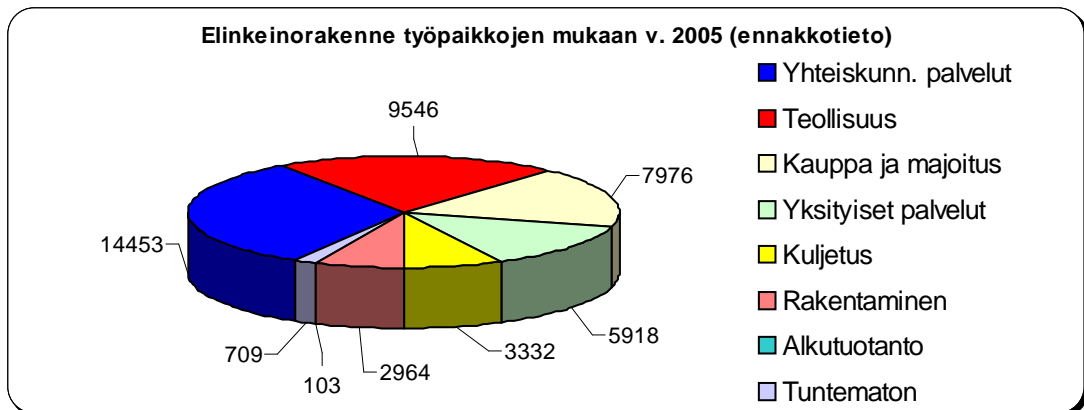
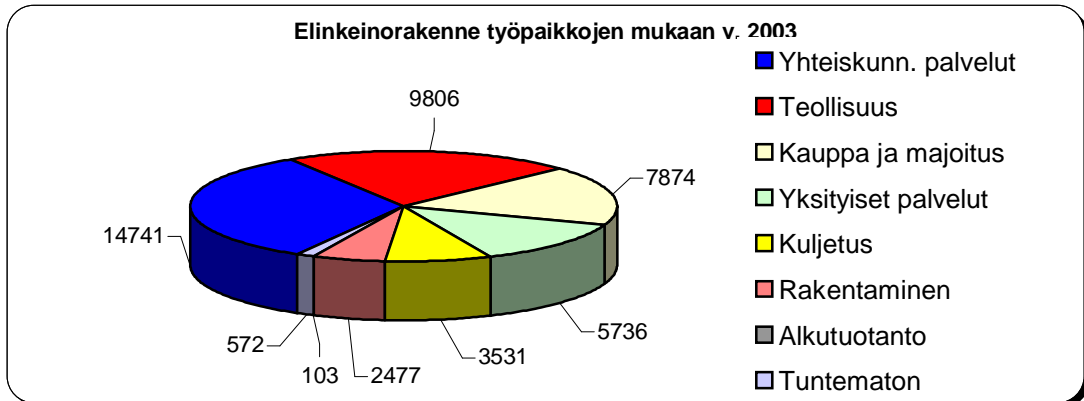
Kuvio 17. **Hartolan** elinkeinorakenne (Verkkotietokeskus)

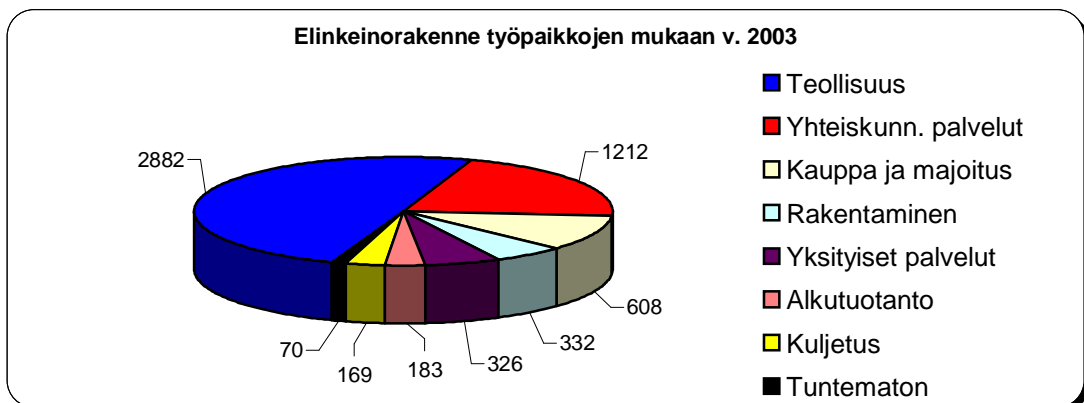
Kuvio 18. **Heinolan** elinkeinorakenne (Verkkotietokeskus)

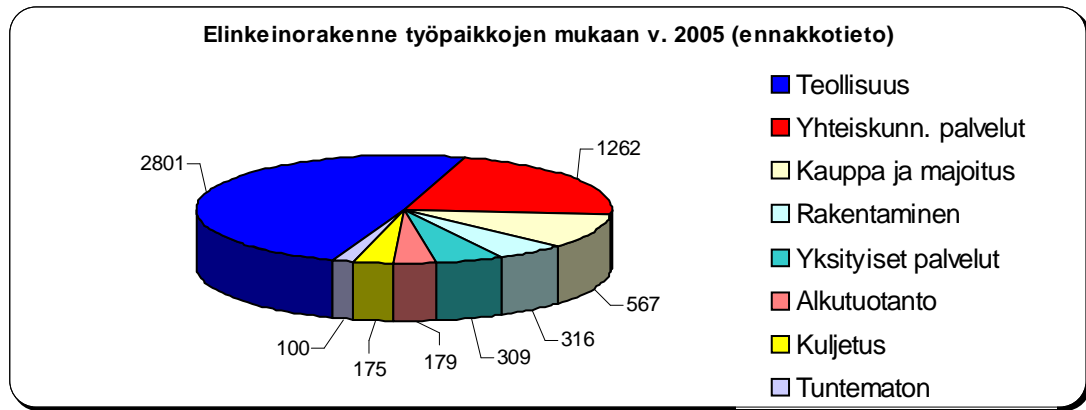

Kuvio 19. **Hollolan** elinkeinorakenne (Verkkotietokeskus)

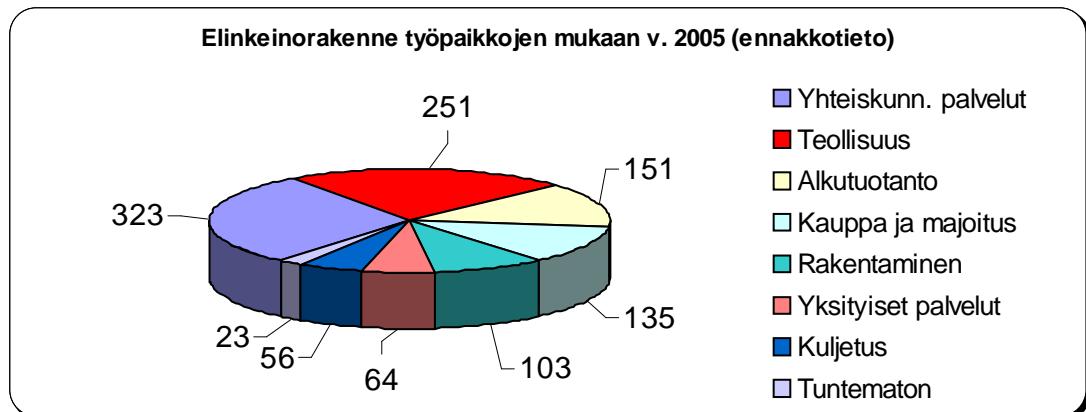
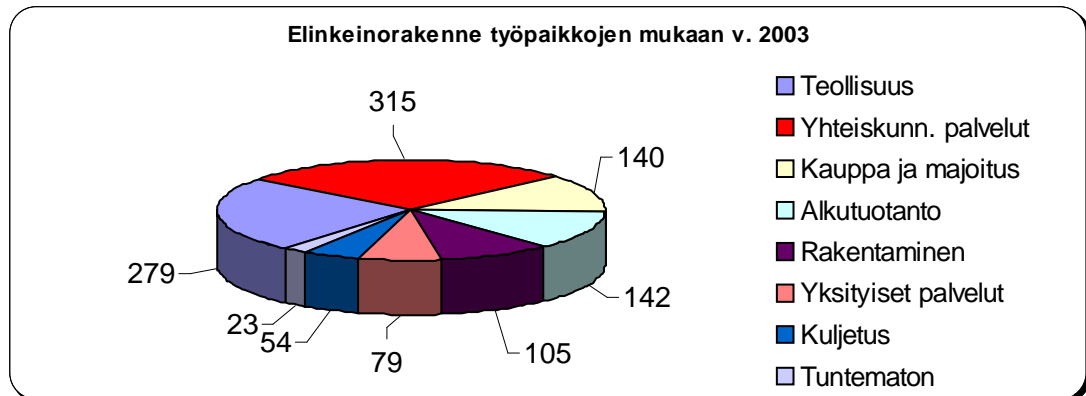

Kuvio 20. **Lahden** elinkeinorakenne (Verkkotietokeskus)

Kuvio 21. Nastolan elinkeinorakenne (Verkkotietokeskus)

Kuvio 22. Padasjoen elinkeinorakenne (Verkkotietokeskus)

Lähde:

Verkkotietokeskus, Lakes Lahden alueen kehittämissyhtiö Oy, Antti Iso-Sipilä (03) 880 9321

Koulutus

Taloudellisen kestävyuden kannalta on elintärkeää, että koulutusmahdollisuudet on turvattu paikallisesti. Tässä raportissa keskitytään ympäristöalan koulutukseen ja asiaa seurataan indikaattorilla, joka kuvaa ympäristöalan koulutusmahdollisuuksia seudulla.

Ympäristöalan opiskelijoiden määrä Lahden seudulla

Indikaattori kertoo ympäristöalan opiskelijamäärät Lahden seudulla. Opiskelijamäärät on selvitetty Lahden yliopistokeskuksesta, Lahden ammattikorkeakoulusta ja Koulutuskeskus Salpauksesta. Lahden yliopistokeskuksen muodostavat Hel-

singin yliopiston Avoin yliopisto, Helsingin yliopiston Koulutus- ja kehittämiskeskus Palmenian Lahden yksikkö, Helsingin yliopiston ympäristöekologian laitos, Kansainvälisen soveltavan estetiikan instituutti, Lappeenrannan teknillisen yliopiston Lahden yksikkö, Tampereen teknillisen yliopiston Lahden yksikkö, Teknillisen korkeakoulun Lahden keskus, Lahden tiedekirjasto sekä Lahden yliopiston koordinaatioyksikkö. Opiskelija määriä tarkastellaan ammatillisen perustutkinnon, ammattikorkeakoulu- ja yliopistotasolla.

Indikaattorilla on tarkoitus kuvata nykyisiä sekä mahdollisia tulevaisuuden henkilöresursseja ympäristöalalla. Yhtenä tavoitteena on saada aikaan entistä toimivampi ympäristöyhteistyöverkosto yritysten, korkeakoulujen ja ammattikorkeakoulun sekä julkisten toimijoiden välille sekä kehittää alueen ympäristöosaamista ja tukea ympäristöhoitoa.

Opiskelijamäärät sisältävät tutkintoon tähtäävien opiskelijoiden määrän. TKK järjestää myös täydennyskoulutusta, jota tässä ei ole huomioitu.

Taulukko 29. Ympäristöalan opiskelijamäärät vuosina 2000–2007

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Yliopisto, korkeakoulu	52	82	103	126	148	159	194	198
Ammattikorkeakoulu	-	-	157	158	185	188	193	245
Ammatillinen perustutkinto	-	39	15	24	24	11	26	21
Yhteensä	52	121	275	308	357	358	413	464

Lähteet:

Helsingin yliopisto: osastosihteeri, Taru Nordman (09) 191 2094

Teknillinen korkeakoulu: Tarja Piilola (09) 4511

Lahden ammattikorkeakoulu: opintosihteeri Leena Mäkelä (03) 828 3044

Koulutuskeskus Salpaus: opintosihteeri Mirja Sorvali (03) 828 3440

Kunnan ympäristötoiminnan tunnuslukuja

Kunnan ympäristötoiminnan tunnusluvut kuvaavat taloudellisia kustannuksia, sekä kunnan energian kulutusta.

Kunnan ympäristönsuojelukustannukset

Indikaattori kertoo kunnan ympäristönsuojelun ja ympäristöterveydenhuollon kustannukset asukasta kohden vuosina 2004–2007. Indikaattorilla seurataan miten paljon kunnat panostavat taloudellisesti ympäristönsuojeluun vuosittain.

Taulukko 30. Hankekuntien ympäristönsuojelu ja ympäristöterveydenhuollon kustannukset 2004–2007 [€/asukas]

	2004	2005	2006	2007
Asikkala*	22,4	24,4	24,1	32,0
Hartola	11,9	12,3	15,2	14,7
Heinola	15,4	13,8	13,2	13,7
Hollola**	11,4			
Lahti**	16,7			
Nastola**	11			
Padasjoki	14,4	16,2	15,7	14,5

* Asikkalan tiedot sisältävät myös eläinlääkintähuollon kustannukset. Vuonna 2007 Asikkalassa on siirretty suoritusperusteiseen laskutukseen

** Hollolan, Lahden ja Nastolan osalta uusia, vuoden 2004 lukuihin vertailukelpoisia kustannuksia, ei ole ympäristösuojelun viranomaistehtävien yhdistymisen vuoksi toistaiseksi saatavilla

Lähteet:

Asikkala, Lahti, Nastola vuosi 2004:

<http://www.lahdenseutu.net/> → seutuyhteistyö → yhteistyökohteita → Ympäristötoimen yhteistyö
Ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun seudullisen yksikön perustaminen Lahden kaupunkiseudulle Loppuraportti 8.6.2005

Asikkala 2005–2007:

ympäristönsuojelusihteri Hannu Niukkanen (03) 8886 277

Hartola: Hartolan kunta, hallintojohtaja Markku Niskala (03) 843 2218

Heinola: Heinolan kaupunki, ympäristösihteri Sinikka Koikkalainen (03) 849 4214

Padasjoki: Padasjoen kunta, vs. ympäristösihteri Maria Virtanen (03) 552 9257

Kunnan kiinteistöjen lämmön ja sähkön kulutus

Indikaattorin kertoo kuinka paljon kunnan kiinteistöissä kulutetaan energiaa. Indikaattorilla on tarkoitus kuvata kunnan energia- ja materiaalitehokkuutta.

Taulukko 31. Hankekuntien kiinteistöjen sähkön ja lämmön kulutus vuosina 2003–2007

		2003	2004	2005	2006	2007
Asikkala	Sähkön kulutus	-	-	-	-	-
	Lämmön kulutus	-	-	-	-	-
Hartola	Sähkön kulutus	-	-	-	-	-
	Lämmön kulutus	-	-	-	-	-
Heinola	Sähkön kulutus kaupungin kiinteistöissä, MWh	7187	7380	7504	-	7362
	Lämmön kulutus kaupungin kiinteistöissä (öljy + kaukolämpö) MWh	16840	17611	21078*	-	13733**
Hollola	Sähkön kulutus kunnan kiinteistöissä, kWh/r-m ³	-	-	18,32	19,22	19,30
	Lämmön kulutus kunnan kiinteistöissä, kWh/r-m ³	-	-	34,94	35,09	33,94
Lahti	Sähkön ominaiskulutus kaupungin kiinteistöissä, kWh/r-m ³	18,0	16,8	16,8	17,2	17,0
	Lämmön kulutus kaupungin kiinteistöissä, kWh/r-m ³	49,6	47,9	47,2	47,9	42,3
Nastola	Sähkön kulutus	-	-	-	-	-
	Lämmön kulutus	6927	-	-	-	-
Padasjoki	Sähkön kulutus	-	-	-	-	-
	Lämmön kulutus	-	-	-	-	-

*Mukana sairaalan öljylämpö (=varavoimakeskus), jonka osuus 4395,6 MWh

**Kevyen polttoöljyn kulutus (m³) on muutettu megawattitunneiksi Öljy- kaasualan keskusliiton ohjeiden mukaisesti (11 kevyttä polttoöljyä=10kWh)

Huom! yksiköt

Lähteet:

Asikkala: tietoja ei saatavilla

Hartola: tietoja ei saatavilla

Heinola: Ympäristötoimisto, ympäristösuojelusihteri Sinikka Koikkalainen (03) 849 4214 (Yhteenveto Heinolan kaupungin ympäristövaikutuksia kuvaavista indikaattoreista vuosina 2000–2005)
Vuosi 2007: kiinteistöpäällikkö Ilpo Hyytiä (03) 849 3260
Hollola Ympäristötilinpäätös 2007
Lahti: Tekninen toimiala, kunnossapitopäällikkö Jouni Arola (03) 8143382
Nastola: tietoja ei saatavilla
Padasjoki: tietoja ei saatavilla

Yhteenveto

Indikaattoriraportin tarkoitus on kerätä tietoa seudullisesti, jotta saadaan yleiskuva kestävän kehityksen tasosta Päijät-Hämeessä ja hankekunnissa. Raportissa tarkasteltavat Vanamo-hankkeessa mukana olleet kunnat ovat hyvin erilaisia rakenteiltaan. Tähän vaikuttavat monet tekijät kuten väkiluku, pinta-ala tai elinkeinojakauma. Tietojen yhdenmukaisuus raportissa ei kaikkien indikaattorien kohdalla toteudu, joten kuntien vertailu toisiinsa ei ole täysin mahdollista.

Ekologinen kestävyys

Kestävä kehitys ekologiselta kannalta tarkoittaa luonnon monimuotoisuuden säilymistä ja suojelua sekä ympäristön kantokyvyn huomioimista niin ympäristöä kuormitettaessa kuin luonnonvarojen käytettäessä.

Kestävän kehityksen työtä on tehty Lahdessa ja Heinolassa jo useamman vuoden ajan. Ympäristöasioita hallitaan järjestelmillä ja kummatkin kaupungit ovat sitoutuneet kestävän kehityksen työhön myös kansainvälisellä Aalborgin sopimuksella. Lisäksi Lahdessa on voimassa Aalborgin sitoumus. Asikkalassa, Nastolassa ja Padasjoella on tehty kestävän kehityksen toimintaohjelmat. Hartola ja Hollola eivät vielä ole toteuttaneet kestävän kehityksen toimintaohjelmia tai paikallisagentti-ohjelmia. Toimintaohjelman tai muun järjestelmän rakentaminen on hyödyksi tavoitteiden asettamisessa ja ympäristöasioiden hallinnassa. Asikkalassa, Hartolassa ja Padasjoella ei ole tehty ympäristöjärjestelmiä. Nastolan ja Hollolan ympäristöjärjestelmä on yhteinen Lahden kanssa.

Vanamo – hankkeen toiminnalle ja osallistujamäärille asetetut tavoitteet täyttyivät. Tilaisuuksia järjestettiin melko tasaisesti koko toimintakauden ajan ja osallistujamäärissä tapahtui selkeää kasvua. Hankkeen internetsivuilla vierailleiden määrä kasvoi koko toimintakauden ajan. Vuosittaiset kävijäennätykset on saavutettu ympäristöviikon aikoihin eli syyskuussa.

Vesistöt ovat yksi tärkeimpiä ekosysteemejä suomalaisessa luonnossa. Hankkekuntien vesistöt saavat pääasiallisesti erinomaisen tai hyvän luokituksen. Jatkossa pintavesien luokitus tapahtuu vesipolitiikan puitteiden edellyttämällä tavalla. Tällöin vesien tilan arvioinnin perusteena on luonnontila, eikä veden käyttökelpoisuus ihmisen näkökulmasta.

Päijät-Hämeen Jätehuolto Oy:n vastaanottaman yhdyskuntajätteen määrä on vuosittain hieman kasvanut, mutta myös hyödyntämistä on pystytty nostamaan. PHJ Oy:n tavoitteena onkin, että yhtiön kautta kulkevan osakaskunnissa syntyvän yhdyskuntajätteen hyödyntämistä nousee vuoden 2006 39 %:sta 75 %:iin vuoteen 2010 mennessä.

Autojen määrä on ollut kasvussa kaikissa hankekunnissa. Tämä osaltaan vaikuttaa joukkoliikenteen käytön vähentymiseen. Kestävän kehityksen ja paremman ympäristön tilan vuoksi liikennekäyttäjien tulisi suosia joukkoliikennettä.

Energian kulutus on ollut tasaisessa kasvussa, eikä uusiutuvien energialähteiden käytön määrästä ole saatavilla tilastotietoa kuntien kohdalla. Kestävän kehityksen kannalta tulisi energian kulutuksen pienetä ja uusiutuvien energiamuotojen käytön kasvaa. Lisäksi kaikissa kunnissa rakennuskanta on noussut tasaisesti. Rakentaminen kuluttaa luonnonvaroja ja luo paineita viheralueiden hyödyntämiseksi.

Sosiaalinen kestävyys

Sosiaalinen kestävä kehitys näkökulma käsittelee ihmisten hyvinvointia ja osallistumismahdollisuuksia.

Hankekunnissa asukkaiden on mahdollista osallistua kunnan päätöksentekoon kuulemistilaisuuksissa, joita on järjestetty kaikissa muissa kunnissa paitsi Padasjoella. Kuntalaisten tekemien aloitteiden määrässä on havaittavissa pientä vuosittaista vaihtelua, mutta lähes vuosittain jokaisessa kunnassa aloitteita on kuitenkin tehty. Asukkaiden aktiivisuudesta kertoo myös rekisteröityjen yhdistysten määrä sekä kirjastokäynnit. Kirjastokäyntien määrä on ollut laskussa pitkällä aikavälillä ainoastaan Lahdessa ja Heinolassa. Maaseudulla löytyy puolestaan kyläyhdistyksiä, jotka ovatkin elintärkeitä maaseudun elinvoimaisuudelle. Työttömyysaste sekä huoltosuhde ovat olleet laskussa 90-luvun jälkeen, joten sosiaalinen hyvinvointi näyttäisi parantuneen.

Taloudellinen kestävyys

Taloudellisesti kestävä kehitys tarkoittaa, että paikalliset tarpeet voidaan saavuttaa samalla, kun ympäristö voi hyvin.

Lahdessa toimiva ja Lahden alueen kehittämissyhtiö Oy:n ohjaama Ympäristöklusterin liikevaihdon ja työntekijöiden määrä on jatkanut kasvua. Työvoimaa ympäristöalalle Lahden seudulla riittää, koska ympäristöalan opiskelijoiden määrä kasvaa vuosittain.

Vanamo – hankkeen ekokumppanuustoiminnan puitteissa järjestettiin tapahtumia tasaisesti koko Vanamon toimintakauden ajan. Osallistujamäärissä tapahtui kuitenkin vuosittain pientä laskua. Ympäristöjärjestelmiä seudullisissa yrityksissä on rakennettu lisääntyvässä määrin. Tällä hetkellä sertifioituja ympäristöjärjestelmiä on hankekunnissa muutamia ja niiden määrän nostamiseen tulisi panostaa tulevaisuudessa. Kuntien elinkeinojakaumat ovat monesti painottuneet teollisuuden työpaikkoihin. Monessa kunnassa myös yhteiskunnalliset palveluiden alalla on paljon työpaikkoja. Elinkeinojakauma ei juuri ole muuttunut vuosien 2003 ja 2005 aikana.

Ongelmia tietojen keräämisessä

Eri tietoja hankittaessa tuli selkeästi esiin, että osassa kuntia ei ole järjestelmällistä seuranta raportissa olevista tiedoista. Tämän vuoksi tietojen saaminen on vaikeaa eikä kaikilta osin ollut mahdollista. Tulevaisuudessa kuntien tulisi miettiä, miten kestävään kehityksen toimintaa voitaisiin kunnassa kehittää ja seurata. Tämä, Kestävän kehityksen indikaattorit – raportti, on yksi vaihtoehto kestävä kehityksen toiminnan seuraamiseen.